

**Banca
Ardeleană și
Cassa de Economii
S. A. R.**

Cluj, Piața Unirii Nr. 32. (Casa proprie)

Fondată în anul
1894

Este cointeresată cu: Banca Chrissoveloni, București și Banca Comercială Ungară din Pesta, Budapesta

Sucursale:
Arad, Brașov, Oradea, Sibiu,
Târgu-Mureș, Turda

CASA DE PĂSTRARE ȘI BANCA

**DE CREDIT DIN
CLUJ SOC. AN.**
CLUJ, PIAȚA UNIRII

Capitaluri
proprii Lei
77,000.000

**7
SUCURSALE:**
IN DEJ, DICIOSÂN.

Efectuază
avantajos
orișice afa-
ceri bancare

MARTIN, ALBA-IULIA ȘI TÂRGU-MUREȘ

**Banca Generală a Țării
Românești București,**

Brăila,
Brașov, Cluj,
Constanța, Craiova,
Galați, Giurgiu, Oradea
Mare, Ploești, Sfântul
Gheorghe, Târgul
Măgurele

Societate Anonimă

Capital vărsat Lei 60,000.000 // Rezerve Lei 50,000.000
Adresa Telegrafică: „GENEROMANA”

BCU Cluj / Central University Library

BANCA CENTRALĂ

PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERT
SOCIETATE ANONIMĂ IN CLUJ
Strada Regina Maria Nr. 1-3

Secția specială
pentru ciment - Secția de
Bancă și devize - Execută tot
felul de tranzacțiuni bancare,
plăți pe toate piețele interne
și streine - Depunerile se
fructifică în condițiile cele
mai favorabile

Capital: Lei 50,000.000
Fonduri: Lei 20,000.000

Legături directe cu America!

**Banca
Chrissoveloni**

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

Capital și rezerve:
LEI 350,000.000

SUCURSALA CLUJ
SEDIUL CENTRAL BUCUREȘTI

Sucursale: Constantinopol, New-York,
Brăila, Constanța, Galați, Sibiu. // Bănci
afiliate: Banca de Devize și Lombard,
București, Banca Ardeleană Casa de Eco-
nomie Cluj, Chrissoveloni & Co. Paris,
Chrissoveloni & Co. Viena

TELEFON:
379, 62, 427, 950

Industria Sarmei S. A. Cluj

**Fabrica:
Câmpia-Turdei**

Fabricăm: Sârmă laminată, Fier de beton, Scoabe,
Cue de tot felul, Sârmă arsă, arămilă, Sârmă
de oțel, Arcuri de mobile, Sârmă
ghimpată, zincată, Agrafe.

Telefon: 4-40, 3-47 - Adresa telegrafică: „Ferrum” Cluj

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparată

Revista apare numai odată pe lună, conținând însă un număr dublu de pagini ca în anii precedenți

Abonamentul pentru	Instituții și Autorități	700 Lei pe 1 an
•	Avocați	500 Lei pe 1 an
•	Magistrați	400 Lei pe 1 an
•	Un număr simplu	30 Lei
•	Un număr dublu	35 Lei
•	Un număr vechiu	40 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53
Telefon 590. Administrația: Str. Iuliu
Maniu 8 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și orice
cereri de adfje. Telefon 630

Noul regim al substituțiilor de moștenitori în Ardeal și Bucovina

(Legea rom. din 29 Mart. 1926)

de Profesor Camil Negrea dela Universitatea din Cluj

(urmare)

c) Situațiunea pare mai complicată în cazul când veritabilii succesorii (mortis causa) ai lui decuius stipulează deodată cu transfertul gratuit asupra celui rânduit de decuius ca fiduciar ori ca substituit ca după moartea lui, bunurile să se reîntoarcă asupra aceluia ori aceluia dela cari le-a primit, ori să rămână unui terțiu desemnat de către succesorii lui decuius; ori ca bunurile transferate fiduciarului, după moartea acestuia să rămână chiar persoanei numite de testator (nevalabil, bine înțeles) ca substituit fiduciar.¹⁰⁾

Pentru a putea face o exactă încadrare a convențiilor susmenționate, în tipurile actelor juridice consacrate de legiuitorii civili, vom fixa dintru tot începutul următoarea teză rezultând neîndoelnic din natura acestui fel de convențiuni: acela care primește cu titlu gratuit dela succesorii mortis causa ai lui decuius bunurile cu îndatorirea ca după moartea sa să le restituie aceluiași succesorii (dela cari le-a primit) ori terțiului desemnat de aceștia, este stăpânul vremelnic numai al bunurilor; de unde, el nu le va putea înstrăina (ori greva) inter vivos nici cu titlu oneros, nici gratuit și nu va putea dispune asupra lor nici mortis causa. A admite teza contrară ar fi să acordăm achizitorului libertatea de-a se eschiva după

bunul plac de îndatoririle ce contractase și astfel de-a zădărnici indirect pretențiile aceluia, în profitul cărora s'a făcut stipulațiunea.

O atare restricție însă nu este altceva decât o clauză de inalienabilitate (neînstrăinare) în favoarea unei (sau unor) persoane determinate, atașată contractului de donațiune. Ea va fi valabilă și va fi investită cu efecte absolute în termenii deciziei plenare Nr. 74 a Cas. ung. (aplicabilă și în Transilvania, v. considerentele deciziei), va să zică numai în cazul când opreliștea s'a stipulat deodată cu contractul de donațiune și este desemnată prin același contract persoana a cărei pretenție urmează să fie asigurată, d. ex. prin inscripția fonduară a opreliștei asupra imobilelor din întrebare.

S'ar putea oare susține că în ipotezele su arătate stăm în fața unui pact succesoral, prin care achizitorul gratuit promite în mod irevocabil că după moartea sa, bunurile vor reveni aceluia dela cari le-a primit ori terței persoane, desemnată de către donatori? Construcția de „pact succesoral“ între moștenitorii lui decuius (= donatori) și între donatarul legându-se că după moartea sa va lăsa cuiva bunurile (pact succesoral „unilateral“) ignorează unele elemente esențiale ale pactului succesoral. a) Stipulațiunea accesorie a retrocedării bunurilor nu cadrează cu natura pactului succesoral, care ca act juridic principal mortis causa, nu poate fi atașat ca accesoriul inseparabil al unui act inter vivos. O convenție inter vivos poate constitui — ce e drept — motivul determinant al unui pact succesoral, dar acesta nu poate lua ființă ca accesoriul cutărui act patrimonial inter vivos. b) Pactul succesoral presupune că persoana care l'încheie ar putea testa cu plină libertate bunurile din întrebare, cari îi aparțin nelimitat, însă din oarecari considerațiuni își restrânge voluntar libertatea de-a mai dispune asupra lor mortis causa, sau mai exact, dispune prin însuși pactul

¹⁰⁾ Nu aparține aici ipoteza când transfertul totalității bunurilor lui decuius s'a făcut cu titlu oneros (vânzare de moștenire, art. 1278 urm. ccaustr.) și s'a stipulat totodată ca „reîntoarcerea“ bunurilor să se facă în schimbul unui echivalent. O astfel de stipulație se califică pact de rescumpărare (momentul rescumpărării coincide cu moartea achizitorului; obiectul restituțiunii nu va fi însă „moștenirea“, ci bunurile izolate pe cari achizitorul le primise).

asupra bunurilor sale și totodată renunță la facultatea de-a mai dispune în viitor; la tot cazul însă dispozițiile pactului nu se pot referi decât la bunurile ce-i aparțin fără vreo restricție și cari la moarte vor face parte din masa lui succesorală. Ori, în ipoteza noastră, restricția impusă donatarului (de-a lăsa altuia bunurile după moarte), inseparabilă de însuși actul donațiunii, arată că deodată cu moartea donatarului, bunurile iasă necesarmente — quoad folosință chiar — din sfera sa patrimonială; va să zică, prin chiar faptul morții încetează orice îndrituire a donatarului asupra bunurilor, așa încât acestea nici nu fac parte din masa lui succesorală. c) Pactul succesoral, prin esența sa, asigură contractantului deplină libertate de-a înstrăina bunurile prin acte *inter vivos* cu titlu *oneros* și eo magis de a-le consuma; mai mult, art. 1252 ccaustr. îi asigură dreptul de-a le înstrăina chiar și cu titlu *gratuit*. Am arătat însă mai sus că recunoașterea unei atari facultăți a donatarului ar echivala cu negațiunea oricărei obligațiuni de restituire. d) De vreme ce pactul succesoral nu asigură celui desemnat ca beneficiar dobândirea bunurilor decât în cazul supraviețuirii, obligațiunea de restituire în ipotezele noastre profită (cel puțin „in dubio”) și succesorilor aceleia. în favoarea căruia a fost impusă această obligațiune „ex contractu *inter vivos*” (sf. art. 900—902 ccaustr.). Ipotezele sus arătate sunt denumite de unii doctrinari „*fideicommissum inter vivos*”. (Zsögöd.) Denumirea aceasta nu caracterizează situația juridică a părților și nici nu adaogă vreun element utilizabil pentru rezolvarea chestiunilor de amănunt. Este cert că raportul juridic creat prin convențiunile sus arătate se aseamănă în unele privințe cu „*fideicommissum*”; dat fiind însă că între cele două ipoteze există și diferențieri, abandonarea denumirii „*fideicommissum inter vivos*” nu constituie nici un prejudiciu pentru știința juridică.

XII.

Cele spuse la punctul anterior (b) justifică concluzia că o donațiune cu clauza de neînstrăinarea nu poate fi considerată nici ea nevalabilă sub cuvânt că prin ea se înfăptuește în total sau în parte — în mod indirect, bine înțeles — dorința testatorului, împotriva opreliștei legale. În adevăr, moștenitorii lui decuius sunt liberi să dispună după plac, deci și prin donațiune, în favoarea oricui, asupra bunurilor primite dela decuius. Temeiul juridic al achiziției din partea donataru-

lui nu este dispoziția testamentară nevalabilă a lui decuius, ci voința moștenitorilor acestuia, exprimată de sigur cu totul liber; donatarul nu e nici în acest caz succesorul mortis causa al lui decuius, ci succesorul singular *inter vivos* al moștenitorilor lui decuius. S'ar putea susține, ce e drept, că dispoziția lui decuius, chiar nevalabilă fiind, va fi putut exercita în oarecare măsură influență asupra hotărârii succesorilor săi ab intestat, pentru ca aceștia să-i respecteze dorința și deci să cedeze fiduciarului ori substitutului bunurile ce ei primise dela decuius. Inșă o atare considerațiune nu poate fi determinantă pentru a putea contesta valabilitatea transfertului *inter vivos* asupra donatarului fiduciar ori substituit. Intinderea atât de departe a efectelor nulității — atunci când succesorii lui decuius știau că nu sunt obligați juridicește să cedeze fiduciarului ori substitutului bunurile ar constitui o violare a legii, care în materie de contracte, în general nu atribuie importanță țintelor și considerațiunilor individuale ce înduplecă contractantul să încheie cutare contract. De altă parte nu poate corespunde scopului unei legi prohibitive, ca să persecute până la infinit pe particularul care prin un act perfect licit (donațiunea cu clauză de neînstrăinare) realizează rezultatul (= transfertul proprietății), a cărui realizare legea o oprește prin decretarea nulității altui act juridic (substituția fideicomisară).

XIII.

Chestiunea valabilității donațiunilor cu clauză de neînstrăinarea usque ad mortem trebuie însă să fie examinată și din alt punct de vedere. Art. 803 crom. asimilează substituțiilor testamentare prohibite și *donațiunile* făcute cu însărcinarea donatarului „de-a conserva și remite (după moarte, bine înțeles) bunurile la o a treia persoană”; atari acte sunt și ele nule, „chiar în privința donatarului”. În fața acestui text se pune întrebarea, dacă o donațiune cu clauză de înstrăinare făcută în Ardeal ori în Bucovina dela 1926 încoace mai poate fi considerată valabilă, dat fiind că conform celor spuse (III), noțiunea „substituțiilor fideicomisare” este actualmente unitară pentru întreagă România. Ținând în vedere dispozițiile legii din 1926 și construcția clauzei de neînstrăinare în sistemele ccaustr. și magh., soluția trebuie să fie negativă, pentru considerațiunile ce urmează.

Din deciziunea plenară Nr. 74 a Cas. ung., cum și din doctrină și din jurisprudența constantă reiasă neîndoelnic că transfertul *inter vivos* al

bunurilor cu clauza de neînstrăinare, cu titlu oneros ori gratuit este recunoscut valabil deoptrivă în sistemul ccaustr. și magh., în termenii arătați în zisa deciziune plenară (v. XI în fine) și anumit, fără privire dacă opreliștea de înstrăinare este restrânsă la o epocă fixă (d. ex. 5, 15 ani) ori urmează să dăinuască până la moartea beneficiarului grevat. Regulele privitoare la această materie nu au fost abrogate încă. Legea dela 1926 desființează substituțiile fideicomisare și abrogă dispozițiile art. 608—646 ccaustr. S'ar putea spune oare că prin acest act legislativ s'au abrogat totodată (în mod implicit) dispozițiile privitoare la actele inter vivos făcute cu clauză de neînstrăinare și că abrogarea s'ar fi produs fie în întregime, fie în parte, mai cu seamă întrucât ele sunt în contradicere cu art. 803 ccrom? Nici cea mai neînsemnată indicație nu ni-se oferă pentru a putea concluda la o atare „intențiune“ a legiuitorului din 1926. Clauza de neînstrăinare poate fi atașată, ce e drept și cutărei dispozițiuni *mortis causa* (cf. art. 610 cca.; date fiind însă alte mijloace pentru asigurarea neînstrăinării, o atare clauză își are mai rar rostul în testamente); dar ea, departe de-a fi specifică actelor *mortis causa*, poate fi adogită — în principiu, cel puțin — oricărui act de înstrăinarea proprietății *inter vivos* și în realitate se și găsește în majoritatea cazurilor ca restricție adusă achizițiilor de bunuri inter vivos. Cu alte cuvinte, regulele clauzei de neînstrăinare nu fac o parte organică din materia succesiunilor, ci sunt *regule de caracter general*, pentru *toate actele juridice* susceptibile de un atare pact accesoriu. Date fiind deoparte dispozițiile legii din 1926 și de altă parte acest caracter general al clauzei: a) Opreliștea de înstrăinare nu mai poate fi atașată în așa fel încât să producă exact acelaș rezultat ca substituția fideicomisară a art. 803 ccrom.; contrar, ea va rămâne în picioare chiar și în testament, dacă din dispoziția testatorului rezultă că beneficiarului nu-i s'a ridicat *dreptul de-a testa* (art. 610 cca.), întrucât în acest din urmă caz nu e de față substituția fideicomisară (v. IV. p. 1 și 4). b) Opreliștea de înstrăinare poate fi stipulată și de-aci înainte în un act *inter vivos*, cu titlu gratuit ori oneros, fie chiar „*usque ad mortem*“, fără să se poată contesta valabilitatea actului sub cuvânt că art. 803 ccrom. condamnă donațiunile cu obligațiune de conservare *usque ad mortem* și de remitere unui terțiu.

Dacă am spune că întrucât contractul de donațiune cu clauză de neînstrăinare (făcut în Ar-

deal ori în Bucovina) produce rezultatul condamnat de legiuitor prin art. 803 ccrom., ergo trebuie considerat și el nevalabil, atunci prin consecință ar trebui să spunem că *orice* dispoziție implicând inalienabilitatea bunurilor este nulă. Ori, am văzut că nici chiar dispozițiile testamentare nu sunt totdeauna nevalabile sub cuvânt că atrag inalienabilitatea (spre pildă: rânduirea cu condiție suspensivă). Cu atât mai puțin poate fi considerat nul, în lipsă de text expres, un act juridic aparținând *altui tip*, sub cuvânt că rezultatul actului este și în atare caz: inalienabilitatea bunurilor.

XIV.

Testamentele comune (conjunctive) și pactele succesoriale cuprind foarte adeseori rânduri de beneficii în favoarea terțiilor în astfel de termeni, încât rămâne îndoelnică condiția juridică a terțiului față cu soțul precedat ori față cu soțul supraviețuitor; din această cauză, rezolvarea chestiunii de-a ști docă dispozițiile cuprinse în aceste feluri de acte întră ori nu în prevederile legii din 1926, întâmpină nu neînsemnate dificultăți. Principalele chestiuni privitoare la calificarea juridică a terțiului, ar fi următoarele: terțul moștenitor este el succesorul nemijlocit al soțului precedat, la data morții acestuia? Ori e numai succesorul său mijlocit cu intermediul soțului supraviețuitor, după încetarea din viață a acestuia din urmă? Este el succesorul masei distincte rămase după soțul precedat și al masei rămase după soțul supraviețuitor? Ori e, după moartea soțului supraviețuitor numai, succesorul unui complex indiviz compus din bunurile trecute dela soțul precedat asupra celui supraviețuitor, dacă ele mai există, și din celelalte bunuri cari făcuse dintru tot începutul proprietatea soțului supraviețuitor? Obținute soluțiunile acestor chestiuni prealabile urmează să cercetăm, dacă diferențele dintre testamentele conjunctive sau comune și pactele succesoriale și dintre testamentele ordinare (simple) sunt ele de așa, încât să poată stânjini cu totul ori în parte aplicabilitatea legii din 1926, presupunând, bine înțeles, că oarecare dispoziție a testamentului comun (pactului succesoral) echivalează cu o veritabilă substituție fideicomisară?

Vom examina deocamdată chestiunile în ceea ce privește testamentele comune, și anumit, mai întâi din punctul de vedere al ccaustr. și pe urmă din acela al dreptului civ. magh.; pactele succesoriale vor fi examinate în cap. următor.

1. In scopul de-a încadra în formule juridice diferitele tipuri de dispoziții luate în testamentele comune, doctrina austriacă — nu fără oarecare controverse, ce e drept — stabilește următoarele teze:

dacă soții au dispus reciproc ca supraviețuitorul să moștenească pe precedatul, iar terțiul să moștenească pe soțul supraviețuitor, terțiul rânduind de ambii soți trebuie calificat după împrejurări, când ca substitut *vulgar* al fiecăruia din soți, când ca substitut *fideicomisar* urmând soțului supraviețuitor;

terțiul ca substitut *vulgar* nu va lua nimic după soțul *predecedat*, fiindcă soțul supraviețuitor (instituit în primul rând) îl primează; el (terțiul) va moșteni însă ca substitut *vulgar* pe soțul *supraviețuitor*, fiindcă soțul acestuia (instituit în primul rând) murise anterior („*casus impotentiae*“);

considerat ca substitut *fideicomisar* rânduit de către fiecare soț aparte, terțiul va avea în privința bunurilor distincte (proprie) ale soțului *supraviețuitor* condițiunea juridică de substitut *vulgar*, transformat din substitut *fideicomisar* prin moartea anterioară a celuilalt soț (care fusese chemat ca fiduciar; cf. art. 608 cca. în fine și cap. VIII);

contrar, în cece privește bunurile rămase după soțul *predecedat*, dispoziția testamentară își păstrează caracterul inițial și operează ca veritabilă substituțiune *fideicomisară* în așa fel, încât soțul supraviețuitor e fiduciarul celui *predecedat*, iar terțiul vine la succesiune ca substitut *fideicomisar*; cu alte cuvinte, bunurile soților rămân *masse distincte* până la moartea soțului supraviețuitor și la acest moment terțiul ia bunurile soțului *predecedat* cu titlu de substituție *fideicomisară*, iar pe cele ale soțului supraviețuitor cu titlu de substituție *vulgară* (transformată din substituția *fideicomisară*).¹¹⁾

Doctrina și jurisprudența austriacă găsește că în dubio, terțiul trebuie calificat ca *substitut fideicomisar* rânduit soțului supraviețuitor de către soțul *predecedat*, dar nu ca substitut *vulgar* al soțului supraviețuitor.¹²⁾

¹¹⁾ Presupunând bine înțeles, că soțul supraviețuitor nu și-a revocat testamentul (comun), acest drept rămânându-i neatins toată viața (art. 1248 cca.).

¹²⁾ În privința bunurilor soțului supraviețuitor s'a văzut că substituție inițială *fideicomisară* s'a transformat în subst. *vulgară* prin predecesul celuilalt soț (asupra admisibilității acestei soluții, chiar dela 1926 încoace, v. cap VIII). Soluție contrară celei austr. găsim art 2269 ccgerm.

Ce *intensitate* trebuie să atribuim *restricțiilor* aduse soțului supraviețuitor prin atari substituții *fideicomisare*?

În loc de răspuns direct să vedem câteva tipuri mai frecvente de testamentele comune cu rânduiri de terții beneficiari:

a) Unul din soți (B) dispune că celălalt (F) supraviețuind, să aibă toată viața sa deplină stăpânire și folosință asupra averilor ambilor soți, iar la moartea soțului supraviețuitor, bunurile *ce vor mai exista* din patrimoniile *ambilor* să treacă asupra copiilor lor.

b) Soții instituiți reciproc moștenitori dispun totodată că la moartea supraviețuitorului să se împartă în jumătate tot ce va mai exista din *avutul lor* și $\frac{1}{2}$ să treacă asupra rudelor celor mai apropiate ale bărbatului, iar cealaltă $\frac{1}{2}$ asupra rudelor celor mai apropiate ale femeii, dar aceste jumătăți să se calculeze în vederea succesiunii ce va rămâne după moartea soțului supraviețuitor.

c) Soții instituindu-se reciproc moștenitori dispun că după moartea soțului supraviețuitor, bunurile ce derivă dela bărbat revin rudelor bărbatului, iar cele derivând dela femeie trec asupra rudelor acesteia (*masse distincte* în mâinile supraviețuitorului).

d) Soții instituiți reciproc moștenitori dispun că după moartea ambilor, rudele fiecărui soț, arătate individual, să ia câte o jumătate din succesiunea *ce va mai exista* după moartea ambilor.

e) Soții se institue reciproc moștenitori cu adaosul că bunurile derivând dela soțul *predecedat* vor reveni rudelor acestuia, dacă soțul supraviețuitor *se va recăsători*.

f) Soții rânduindu-se reciproc moștenitori dispun că supraviețuitorul să aibă folosința nelimitată și chivernisirea liberă a întregii averi; în testament nu se vorbește însă *express* despre dreptul de-a dispune asupra substanței bunurilor.

g) Soții își rânduiesc averile în comun înființării cutărei instituțiuni ori fundațiuni sau sporirii patrimoniului ei, ori le rânduiesc în comun unei persoane fizice, soțul supraviețuitor având numai *dreptul de-a folosi* (în viață) nestânjenit bunurile sale proprii și pe ale soțului *predecedat*; iar după moartea soțului supraviețuitor, terțiul beneficiar să ia toate bunurile ce fusese ale *predecedatului* ori ale supraviețuitorului (înțelegând aci eventual și achizițiile posterioare testamentului comun).

h) Soții se institue reciproc moștenitori, dar dispun totodată că averea *predecedatului* să treacă intactă, împreună cu averea ce va lăsa supra-

vietătorul, unui terțiu, persoană fizică ori juridică.

Examinând aceste exemple în lumina tezelor doctrinei și jurisprudenței austriace, vom constata următoarele:

Dispozițiunile dela a) b) și d) se califică de variante ale substituțiilor fideicomisare denumite „*fideicommissum eius quod supererit*“, întrucât numai acea revine terțiilor, ce va mai rămâne după soțul supraviețuitor, acesta fiind liber să dispună *inter vivos* nu numai asupra bunurilor proprii, dar și asupra celor primite dela soțul predecedat.

În ipotezele c) și h) rudele soțului *predecedat* ori terțul vin la bunurile acestuia ca *veritabili substituiți fideicomisari*, fiduciar fiind soțul supraviețuitor; prin urmare numai după moartea acestuia, rudele celuilalt soț ori terțul vor intra în posesiunea bunurilor. Este de sine înțeles că soțul supraviețuitor nu va putea dispune în acest caz asupra substanței bunurilor primite dela celălalt soț. Cât privește pe rudele soțului *supraviețuitor*, ele vor moșteni ca *substituiți vulgari* (instituitul, adică soțul precedat fiind eliminat prin chiar faptul predecesului); aceași condiție juridică o va avea terțul față cu bunurile soțului *supraviețuitor* în ipoteza h).

Rânduirea rudelor în felul arătat la e) este *instituțiune* (reciprocă) de moștenitor cu *condiție rezolutorie*, care nu se poate împlini decât *anterior* morții celui instituit cu atare condițiune (v. cap. V.).

Exemplul dela f) demandă o interpretare largă în favoarea soțului *supraviețuitor* în sensul, că terțiilor nu le revine decât „*id quod supererit*“ (art. ex. art. 614 cca).

Modul de rânduire arătat la g) nu este altceva decât instituirea de moștenitor a unei terțe persoane ori a unei persoane juridice ce va lua ființă (v. art. 71 leg. pers. jurid. din 1924) plus legatul uzfructului în favoarea soțului *supraviețuitor* (rânduit reciproc, bine înțeles).

Cele spuse ne arată că dintre toate tipurile de testamente reciproce cu împărțirea terțiilor, singur tipurile c) și h) intră în prevederile legii din 1926, dar și acesta numai în ceea ce privește masa soțului *predecedat*; rânduiri de beneficii pe seama terțiilor în celelalte cazuri nu se consideră substituții fideicomisare conform concepției unitare inaugurată (implicit) prin legea dela 1926 (v. cap. IV, p. 5).

În ce privește *legatele* rânduite prin testament comun de către ambii soți, interpretarea dispoziției concrete ne va face să concludem uneori că legatarul trebuie considerat ca succesorul distinct al fiecărui soț, pentru câte o jumătate; altădată va trebui să considerăm legatul ca beneficiu unitar după soțul *predecedat*. În primul caz, legatul își pierde eficacitatea în privința jumătății, dacă soțul *supraviețuitor* își revocă testamentul. În cazul al doilea — care se presupune în dubio — legatul se cuvine în întregime legatarului, chiar dacă *supraviețuitorul* și-ar fi revocat testamentul.

2. Doctrina și jurisprudența maghiară precizează următoarele teze principale:

Ansamblul dispozițiilor testamentare cum și eventualele împrejurări utilizabile la interpretare, lasă uneori să se concladă că deși bunurile soților apar ca bunuri distincte sub raportul achiziției, soții au înțeles să le considere *mortis causa* ca o unitate în așa fel, încât soțului *supraviețuitor* să i-se asigure aceeași situație în privința *tuturor* bunurilor și chiar și după moartea soțului *supraviețuitor* să fie exclusă diferențierea ori separațiunea bunurilor ca mase distincte (rămase după bărbat și după femeie). Dacă sunt de față elemente suficiente pentru justificarea unei atari concluziuni și soții și-au rânduit ca moștenitor pe același terțiu ori rudele ori moștenitorii ab intestat ai amândorura, toți acești beneficiari se consideră chemați ca substituții unui *fideicommissum eius quod supererit*; de unde, soțul *supraviețuitor* va putea dispune *inter vivos* nu numai asupra propriilor sale bunuri, dar și asupra celor primite dela soțul *predecedat*.

Contrar, dacă fiecare soț și-a rânduit beneficiari diferiți, masele soților trebuie considerate ca mase distincte; moștenitorul rânduit de soțul *predecedat* va fi substituit fideicomisar optima forma, iar moștenitorul soțului *supraviețuitor* va fi substituit vulgar chemat să ia moștenirea fiindcă instituitul — soțul celălalt murise mai înainte. În consecință, dreptul soțului *supraviețuitor* de-a dispune *inter vivos* se restrânge în astfel de cazuri la bunurile sale proprii, substanța bunurilor primite dela soțul *predecedat* trebuind să rămână neatinsă pe seama terțiilor rânduite de acesta din urmă.

În privința rânduiri de *legate* în testamentele reciproce, sistemul maghiar concordă cu cel austriac; doctrina maghiară relevează în plus ipoteza când din testament rezultă cumcă legatul e în sarcina soțului *supraviețuitor*.

XV.

Caracterizată condiția juridică a terților rânduiri beneficiari prin testamentele comune, avem indicații cu privire la întinderea aplicabilității legii din 1926 asupra acestei categorii de acte mortis causa. În general vom spune: legea din 1926 va fi operantă de câteori dispoziția testamentară coprinde o veritabilă substituție fideicomisară; contrar, în ipotezele sus arătate când rânduirile se califică „fidei commissum eius quod supererit”, legea del 1926 nu va afla aplicare, dat fiind că conform celor spuse la capit. IV p. 5, atari dispoziții nu intră în noțiunea „substituțiilor fideicomisare”. De asemenea, nu va fi aplicabilă legea din 1926 în cazul e), și anume din motivul că rânduirea cu condiție rezolutorie susceptibilă de-a se îndeplini în viața primului beneficiar nu este echivalentă cu substituția fideicomisară (v. cap. IV. p. 6).

Înainte de-a ne pronunța cu privire la modul de aplicare al *sanctiunilor legale* (VII) cum și la *efectele aplicării* lor asupra testamentului comun, va trebui să relevăm — în rezumat, bine înțeles — structura și unele note caracteristice ale acestui soi de acte juridice. Concepția ccaustr. diferă în unele privințe de cea consacrată de doctrina și jurisprudența maghiară; de unde, soluțiile ce vom obține cu privire la sancțiuni și la efectele lor, vor fi și ele diferite.

Conform art. 1248 ccaustr. soțul are plină libertate de a-și revoca dispozițiile coprinse în testamentul comun (chiar și după ce a primit beneficiul ce-i rânduisese soțul predecedat) și din revocarea făcută de către un soț nu se poate conchide la revocarea dispoziției făcute de către celălalt soț. Regula aceasta spune cu alte cuvinte că conform concepției ccaustr., instituirile reciproce nu se consideră — in dubio — ca dispoziții *corespective* din punctul de vedere al revocării; cca repudiază deci ideea presumpției de corespectivitate și inseparabilitate a instituirilor reciproce la testamentele comune (cf. art. 2270 ccgerm). Instituirile reciproce vor obține caracterul corespectivității singur atunci când aceasta s'a statornicit expres în însuș testamentul sau când există în concreto elemente de fapt suficiente din cari trebuie să se concludă necesarmente cumcă dispozițiile reciproce sunt totodată corespective și că astfel deodată cu înlăturarea uneia prin revocare, trebuie să-și piardă eficacitatea și cealaltă dispoziție.

Doctrina austriacă găsește că regula art. 1248 cca. urmează să fie aplicată prin analogie în cazul când dispozițiunea unuia din soți este *nevalabilă*; dispoziția *reciprocă* — valabilă — a celuilalt soț rămâne deci în picioare dacă celor două dispoziții reciproce le lipsește caracterul corespectivității. Teza aceasta a doctrinei ar pare discutabilă pentru motivul că de vreme ce revocarea este actul *voluntar* al soțului, prin care acesta — de ordinar cu intențiunea de-a zădărnici dispozițiile comune — suprimă efectele actului său juridic, nevalabilitatea se prezintă ca un efect *involuntar*, provocat de cutare insuficiență inițială a actului. Totuși, soluția acum spusă este singura exactă, și anume, indiferent, dacă dispoziția *reciprocă*, dar nu corespectivă a soțului *predecedat* este nevalabilă, ori aceea a soțului *supraviețuitor*. Contrar, dacă dispoziția testamentară *corespectivă* a unuia dintre soți este nevalabilă, dispoziția celuilalt soț va fi și ea lipsită de efecte³¹⁾.

Pentru a putea vedea acum modul de aplicare a sancțiunilor legii din 1926 și efectele aplicării lor asupra testamentelor comune, trebuie să fixăm dău teze indiscutabile, și anume:

³¹⁾ a) Dacă testamentul soțului predecedat e nevalabil, soțul supraviețuitor, condamnat la restituire chiar, are posibilitatea de a-și revoca testamentul. Și cum această facultate o are soțul la testamentele reciproce fără să fie ținut să restituie bunurile primite dela soțul predecedat, nu se face nedreptate nici chiar atunci, dacă rudele ab intestat ale predecedatului ar cere — deodată cu anularea testamentului — ca succesorii soțului supraviețuitor (după moartea acestuia) să fie condamnați la restituire; dispozițiile testamentare ale soțului supraviețuitor, făcute în profitul terților vor rămâne în vigoare pentru simplul motiv că soțul nu și-a exercitat dreptul de-a le revoca. Soluția este a se privi justă și pentru considerarea că de pe urma anulării testamentului făcut de soțul predecedat, patrimoniul inițial al soțului supraviețuitor nu se diminuează (nici în profitul soțului predecedat, nici în al succesorilor acestuia), soțul supraviețuitor restituind simplamente plusul ce a intrat în patrimoniul său în baza actului juridic nevalabil; iar împărțirea terților (printre cari vor fi eventual și rudele soțului predecedat) din patrimoniul propriu al soțului supraviețuitor este de-a se atribui faptului că acesta nu și-a revocat dispozițiile. b) Dacă testamentul soțului supraviețuitor este nevalabil, singur el ori moștenitorul său are calitatea de-al ataca; la nici un caz nu se poate recunoaște rudelor ab intestat ale soțului predecedat calitatea de-a acționa pentru ca să se constate nevalabilitatea aceluia testament și în consecință să li-se restituie de către soțul supraviețuitor bunurile primite dela soțul predecedat (sub pretextul unui interes pur ipotetic că dacă acesta ar fi supraviețuit și ar fi luat bunurile în baza testamentului nevalabil, putea fi mai târziu condamnat la restituire!?).

1) Opreliștea rezultând din punerea în vigoare a legii din 1926 nu se restrânge la dispozițiunile coprinse în testamentele ordinare, actele mortis causa alcătuite de o persoană izolată, ci privește în general dispozițiunile făcute prin *orice tip de act juridic admis de legiuitor ca act mortis causa*, deci și la dispozițiunile coprinse în *testamentele comune*. Susținerea contrară ar echivala cu crearea unui privilegiu pe seama soților, de-a rândui substituții fideicomisare pe cari legiuitorul dela 1926 le interzice fără excepțiune.⁴⁴⁾

— 2. Dacă sancțiunea opreliștei substituțiilor fideicomisare (oprite) este *nulitatea integrală* a dispoziției, în privința fiduciarului și a substituțului fideicomisar deopotrivă, această sancțiune amplă trebuie să fie aplicată și substituțiilor rânduite prin testamentele comune, de îndată ce acelea întrunesc criteriile substituțiilor fideicomisare (oprite); acesta din motivul că lege nouă distinge, nimic nu ar justifica, atenuarea sancțiunii, spre pildă în favoarea soțului instituit.

Urmează deci din aceste două teze că *dispoziția făcută prin testament comun, reciproc ori co-respectiv de către un soț în favoarea celuilalt soț și a unui terțiu, va fi nulă în întregime*, adică în privința ambilor beneficiar (soțul și terțul), de câteori se va fi constatat că ea constituie o veritabilă substituție fideicomisară; iar dacă dispozițiile reciproce ale ambilor soți coprind substituții fideicomisare, el evor fi deopotrivă afectate de nulitate. Cum însă dispozițiile testamentare ale soțului supraviețuitor nu sunt menite să activeze decât după moartea lui, nulitatea aceloră nu poate fi pronunțată decât după deschiderea succesiunii rămase după soțul supraviețuitor; așa încât prin moartea unuia din soți (recte: în viața soțului supraviețuitor) este dată posibilitatea de-a fi anu-

⁴⁴⁾ Un atare privilegiu nu poate fi dedus nici din cuvintele art. 1248 cca. „soții... pot numi și alte persoane ca moștenitori“, acestea având sensul nu mai de-a autoriza pe soți să se rânduiască reciproc ori să dispună și în favoarea altora, — bine înțeles — în limitele celorlalte texte de lege.

⁴⁵⁾ Anularea prealabilă a dispozițiilor soțului supraviețuitor nu ar putea avea loc nici chiar după cererea acestuia, sub cuvânt că înțelege să-și clarifice situația față cu terțul pe care el singur ori ambii soți îl rânduiuse substituit fideicomisar; o atare cerere (eventual: cerere reconvențională) ar fi inadmisibilă pentru lipsa de raport juridic actual între soțul supraviețuitor și terțul și deci pentru lipsa de interes juridic. De altfel soțul supraviețuitor putându-și revoca oricând dispoziția, chiar și din acest motiv cererea sa în justiție ar fi lipsită de temei.

late singur dispozițiile soțului precedat, dispozițiile celuilalt soț rămânând deocamdată neatinsse. Această disjungere va avea loc și în ipoteza testamentelor corespective, întrucât nici în această ipoteză nu există interes juridic actual de-a pronunța în prealabil nulitatea dispozițiilor testamentare ale soțului supraviețuitor, în viața acestuia.

(Va urma)

Noul drept al transporturilor feroviare

C. I. V. și C. I. M. 1924; Reg. Transp. C. F. R. 1929

Prin I. D. Reg. pub. M. Of. 165 Part. I din 29 Iunie 1929 „s'a aprobat“ „alăturatul regulament de transport al căilor ferate române și punerea lui în vigoare pe ziua de 1 Ianuarie 1929“.

„Alăturatul“ s'a publicat în M. Of. 189 Part. I din 27 August 1929.

Lăsând deoparte art. 38 Const. și 3 c. c. a. (1 c. c. r.), pe ziua de 27 August 1929 acest regulament a intrat în vigoare în locul celui din 1 Iunie 1920, cu avantajul că cel puțin a fost publicat pe când „următorul“ din I. D. R. din M. Of. 32 din 15 Mai 1920 n'a fost deloc publicat. (v. Ard. Jur. Nr. 1929.)

Acest nou regulament aduce unele modificări importante vechiului regim al transporturilor CFR. o sumară expunere a lui este necesare magistraților și avocaților, cărora ne permitem a-i expune aceste convenții în părțile și datele ce trebuiesc reținute.

1. Sursa.

Convenție Berna 1924.

a) Majoritatea Statelor europene continentale — fără Anglia și fără Rusia — împreună cu Oficiul Central al Transporturilor Internationale dela Berna și cu Organizație Comunicațiilor și a Transiului dela Societatea Națiunilor, au studiat și încheiat la Berna în 8 Iunie 1923 două convenții nouă internaționale privitoare la transporturile feroviare internationale, convenții cari poartă dată de 24 Octomvrie — și anume:

a) C. I. V. — conv. int. voiaj (călători și bagaje).

b) C. I. M. — conv. int. mărfuri.

Conferințe a avut loc la Berna între 1/Mai—8 Iunie 1923 când s'a încheiat protocolul final. Au luat parte următoarele state: Germania, Austria, Belgia, Bulgaria, Danemarca, Spania, Estonia, Finlanda, Franța, Grecia, Ungaria, Italia, Letonia, Litvania, Luxemburg, Norvegia, Olanda, Polonia,

România, Serbo-Croato-Slovenia, Ținutul Saaru-lui, Suedia, Elveția și Cehoslovacia, precum și delegații Of. Centr. Transp. Intern. Berna și acei ai Organizației Comunicațiilor și a Tranzitului dela Societ. Națiunilor, au lucrat la convenție 81 persoane, experte, timp de 20 de ședințe sub președenție dlui Giuseppe.¹⁾

Lucrările complete ale acestei conferințe cuprinzând, propunerile, anteproiectele, deliberările și hotărârile sunt publicate în 2 tomuri, în două limbi paralele: franceze și germana, sub titlul de „Conference internationale concernant le transport des marchandises, des voyageurs et des bagages par chemins de fer, Berna, Mai—Juin 1923. Ed. Office Central des transports internationaux par chemin de fer din Berna“. Tomul I privește C. I. M. (859 pg.) iar Tomul II, C. I. V. (382 pg.).

Textele autentice sunt publicate în broșuri separate, bilingue, textul autentic fiind acel francez.

Conform art. 62 C. I. V. și art. 62 C. I. M., durata convențiilor este nelimitată; un stat participant se poate însă, retrage din convenții în modul următor: primul angajament e valabil până la 31 Decembrie al celui de al 5-lea an care va urma punerii în aplicare. Retragerea se va face printr'o notificare cu cel puțin 1 an înainte de această dată, adresată fiind guvernului elvețian prin Of. Central dela Berna; lipse notificării în acest termen atrage prelungirea automată pe încă 3 ani, și astfel mai departe pe perioade trienale.

La această convenție poate adera orice stat și orice companie de căi ferate, de automobile și de navigație.

(La 1 Octombrie 1929, C. I. M. se aplica pe o lungime de 250.070 km., din cari 530 km. linii de navigație; iar C. I. V. pe o lungime de 238.378 km., din cari 219.221 km. căi ferate, 1.080 km. căi de automobile și 18.077 km. căi de navigație.) (Bul. Of. Centr. 1929, pg. 563 seq.)

C. I. V. se compune din 63 articole, 2 anexe — formularul tip, declarație generală pentru lipsa dela Berna — și un protocol final.

C. I. M. se compune din 63 articole, 7 anexe: prescripțiile cu privire la obiectele condiționalmente admise la transport, scrisoarea de trăsură formularul tip, declarație generală pentru lipse sau defectuoșitatea ambalajului, buletinul de francare, contractul complimentar special și derogator din caz în caz, regulamentul Of. Centr. Berna și

regul. comisiei permanente de experți de pe lângă acest oficiu — și un protocol final.

Ambele convenții poartă denumirea și date (semnării): C. I. V. 23 Oct. 1924 și C. I. M. 23 Oct. 1924. Prima umple lacuna din regimul trecut, secunda abrogă conv. Berna din 14 Oct. 1890, cu modificările ei din 16 Iulie 1895, 16 Iunie 1898 și 19 Sept. 1926.

b) Dispozițiile complementare uniforme.

Intocmite prin convenții particulare între participanți, conf. art. 53 și 61 C. I. V. și C. I. M. pentru adoptarea acestora și pentru punerea lor în concordanță cu legile și regulamentele locale, completează — cu aceeași putere — textul convențiilor de bază, dela cari nu pot deroga, ele fiind comunicate Of. Central.

Textul acestora — formând 5 convenții privitoare la C. I. M. — a fost adoptat de Comitetul Internațional al Transporturilor, la Christiania în 19, 20 și 21 Iunie 1924, după lucrările făcute la Heidelberg în 3—4 Oct. 1922, la Baden-Baden în 14 și 15 Dec. 1922 și la Locarno în 2—3 Aprilie 1924, cu participarea a 25 de căi ferate; tot atunci și acolo adoptându-se și condițiile complementare privitoare la C. I. V. ce a urmat a fi inserate în Tariful Internațional de Voiaj elaborat la Florența în 8—9 Mai 1924 de către comisia tarifului de călători a Uniunii Int. de căi ferate.

Art. 61 C. I. V. și C. I. M. reglementează forme și valabilitatea acordurilor viitoare, raportul lor cu legislațiile naționale enunțând că prin aceste acorduri nu se pot aduce derogări convențiilor internaționale de bază.

Textele C. I. V. și C. I. M. arată articolele cari se completează cu textele ce urmează ale acestor condiții suplimentare.

c) *Tarifele*, cari sunt locale ori internaționale încheiate între diferitele state, publicate și comunicate și Of. Central, fac parte integrantă din contractul de transport (art. 1 § 3 C. I. V., 1 și 9 C. I. M.).

d) *Legislație națională — sfera de aplicare*. Convențiile acestea guvernează transporturile cari parcurg cel puțin teritoriul a două state limitrofe cu căi ferate proprii (art. 1 C. I. V. și C. I. M.), și „în lipsă de stipulațiuni în prezenta convenție“, sunt aplicabile în fiecare țară dispozițiunile din legile și regulamentele naționale relative la transporturi (art. 53 C. I. V. și C. I. M.), „modificările cari rezultă în mod necesar din modalitățile diferite de transport“ ... „nu pot totuși deroga dela principiile de responsabilitate stabilite de

Motto: Consilier Federal al Elveției (fost președinte al Republicei) și șef al Departamentului Politic Federal.

această convențiune" (art. 2 § 2 C. I. V. și C. I. M.).

La fel: Ordonanțele căilor ferate singulare, în trafic internațional.

e) *Buletinul Of. Central.* Organ permanent și expert de unificare, interdependență și de control, cu putere de a radia din Uniune pe un participant în întârziere cu obligațiile sale și organ de judecată între participanți, Oficiul Central din Berna publică lunar Buletinul (început în 1890) cuprinzând:

I Partea oficială: comunicatele statelor și căilor ferate participante.

II Partea neoficială: circularile sale proprii, studii și jurisprudențe mondiale asupra C. I. V. și C. I. M.

III Anexe: legislație, uniuni internaționale, convenții.

f) *România* a fost reprezentată la conferință prin d-nii: Ing. Cezar Mereuță, pe atunci director al serv. comercial al dir. grale CFR, Av. Mihai Chiriceanu, pe atunci subdirector al serv. contencios al dir. grale CFR și prin dl-dr. Ștefan Bogdan, deputat.

Participarea delegaților dir. grale CFR a fost activă și protocoalele ședințelor secțiunilor și ale celor plenary arată partea dlor de contribuție în lucrările pregătitoare ale noului cod al transporturilor feroviare din Europa.

La 23 Octomvrie 1924 convențiile au fost semnate la Berna de către reprezentanții diplomați ai puterilor participante, România fiind reprezentată prin dl. N. P. Comnéne; în 17 Aprilie 1927, Senatul și în 15 Aprilie 1927, Adunarea Deputaților au votat legea prin care guvernul român a fost autorizat „a ratifica și a face să se execute” ambele convenții; în 15 Iunie 1928, Inalte Regență a promulgat legea și în 20 Iulie 1928 — după 4 ani dela terminarea conferinței — legea și convențiile au fost publicate în *M. Of. Nr. 158 din 20 Iulie 1928 Part. I.*

În urma schimbului de ratificări, convențiile au intrat în vigoare pe date de 1 Octomvrie 1928.

g) *CFR.* În executarea convențiilor și în conformitate cu ele, și-au întocmit noul lor *Regulament de Transport* valabil dela 1 Ianuarie 1929, privitor la călători și la mărfuri.

La 1 Oct. 1928 intrând în vigoare C. I. V., dir. grală CFR a publicat și afișat, ca supliment la F. Of. CFR Nr. 386 din 14 Martie 1929, Dispozițiile Complimentare Uniforme privitoare la călători și bagaje, iar pe cele privitoare la C. I. M., ca

supliment la F. Of. CFR Nr. . . . . la . . . . . și totodată și-au întocmit tarifele locale respective călători, bagaje, mesagerii, colete cu timbre de francare și câini; mărfuri mare și mică iuteală).

Fără nicio îndoială pe date de 27 August noul regulament și tarifele sale au intrat în vigoare.

Tarifele se întocmesc anual și se publică în M. Of.

În rezumat, sursele de drept al transporturilor pe CFR sunt, cu ordinea aceasta:

a) C. I. V. și C. I. M. din 23 Oct. 1924;

b) Dispozițiile adiționale uniforme;

c) Convențiile regionale internaționale;

d) Buletinul Of. Central al transporturilor internaționale feroviare dela Berna;

e) Lucrările pregătitoare ale conferinței C. I. M. și C. I. V. dela Berna din Mai—Iunie 1923;

f) Regulamentul de transport CFR din 1 Ianuarie 1929;

g) Tarifele locale, anuale;

h) Legile și regulamentele naționale;

i) Dispozițiile CFR.

Conflictele dintre aceste se rezolvă pe baza a două principii: *text și liceitate.*

Unde există text C. I. V., C. I. M. și C. F. R. indiferent de concordanța cu legile locale; întrucât acestea privesc un drept patrimonial, civil și nu lovesc în drepturi publice ori în interdicții legale absolute — și întrucât CFR este în concordanță cu C. I. V. și C. I. M. — se aplică aceste texte. Se completează, în aceeași linie, cu legislația locală.

Unde C. I. V., C. I. M. și C. F. R. *taç*, se aplică legislație locală, în concordanță cu principiile legislației internaționale *obligatorii* și adoptate de Statul Român *cu putere de lege.*

Pe scurt: puterea de lege a contractelor între părți.

Adonis Gr. B. Popov,

Avocat în Contenciosul CFR la Cluj.

(Va urma.)

REZUMATE DE JURISPRUDENȚE

Stabilitate de instanțele judecătorești din Ardeal și Curtea de Casație

Extinderea art. 493 pr. p. rom. și în teritoriile alipite. Curțile de Apel instanțe de judecată a ofițerilor de poliție judiciară și a judecătorilor

Curtea în complectul de divergență prevăzut de art. 15 din legea sa organică, a luat în cercetare chestiunea de a se ști dacă art. 493 proc. pen. din

vechiul regat este aplicabil și în Bucovina, chestiune ridicată cu ocaziunea judecării recursului făcut de dl Procuror General al Curții de Apel din Cernăuți în contra deciziunii cu Nr. 47/929 a aceleiași Curți secțiunea a II-a.

S'a ascultat în concluziuni dl Procuror Polihron, care prin concluziunile puse a susținut că art. 493 proc. penală a fost introdus și în Bucovina și a cerut casarea fără trimitere, Curtea de Apel nefiind regulat sesisată.

DELIBERÂND

Având în vedere că din decizia supusa recursului și din lucrările dela dosar rezultă că, în urma reclamațiunii făcută de Vasile Sopco, jandarmul plutonier Cernăuțeanu a fost trimis în judecată pentru faptul că în noaptea de 25—26 Iunie 1928 s'a dus la domiciliul reclamantului pe care l'a arestat și l'a dus la comisariatul de poliție, insultându-l;

Că, judecătoria mixtă din Cernăuți, căreia i-a fost adresată reclamațiunea și-a declinat competența și a trimis dosarul Curții de Apel din Cernăuți, prin încheerea C. II. 1166/28, pe motiv că, în timpul comiterii faptului imputat, jandarmul înculpat se afla în exercițiul funcțiunii sale de ofițer de poliție judiciară;

Că, apoi Curtea de Apel în urma instrucțiunii făcute a procedat la judecarea în fond și a achitat pe înculpat pe baza lipsei elementului intențiunii delictuoase prin dec. cu Nr. 47 din 28 Maiu 1929, atacată cu recurs de ministerul public.

Având în vedere că chestiunea ridicată în acest recurs și rămasă în divergență constă în aceia de a ști dacă dispozițiunile art. 493 procedura penală română, privitoare la judecarea ofițerilor de poliție judiciară, au fost extinse în Bucovina.

Având în vedere că art. 493 din codul de procedură penală în vigoare în vechiul regat dispune că atunci „când un ofițer de poliție judiciară, un judecător polițenesc sau un judecător de tribunal comercial ori județean, un membru al ministerului public de pe lângă vreuna din aceste autorități, va fi prevenit ca făptuitor, în exercițiul, funcțiunii sale de un delict care trage după sine o pedeapsă corecțională, ministerul public de pe lângă Curtea de Apel îl va cita înaintea acestei Curți care se va pronunța fără apel.”

Având în vedere că art. 315 din legea de organizare judecătorească din 1925, devenit, în urma ultimelor modificări din Martie 1928, art. 313,

dispune că dispozițiunile codului român de procedură penală, *relative la poliția judiciară*, atribuțiunile ministerului public, ale judecătorilor de instrucție ale tribunalelor corecționale, ca instanțe de confirmare sau infirmare a mandatelor de arestare, precum și acele referitoare la atribuțiunile Camerei de punere sub Acuzare și a funcționării ei pe lângă Curțile de Apel, se extind pe ziua de 1 Septemvrie 1925 pe întreg teritoriul țării.

Considerând că din generalitatea termenelor art. 315 de mai sus: dispozițiunile din procedura penală română „*relative la poliția judiciară*” și din faptul că prin el nu se enumără anume textele din codul de procedură română extinse în cuprinsul întregii țări, reese în mod neîndoelnic că dela data de 1 Septemvrie 1925 au fost introduse în teritoriile alipite toate dispozițiile din codul român de procedură penală relative la ofițerii de poliție judiciară, iar nu numai dispozițiunile cuprinse în textele ce fac parte din cartea I intitulată „Despre poliția judiciară și ofițerii de poliție cari o execută”.

Că în afară de aceasta, art. 14 ce face parte din cartea I de mai sus, dispune că poliția judiciară va fi exercitată sub autoritatea Curților de Apel, deci el trimite în mod implicit la art. 493 cod. proc. penală.

Că astfel fiind și întrucât art. 493 procedura penală cuprinde dispozițiuni privitoare la judecarea delictelor comise în exercițiul funcțiunii lor de către ofițerii de poliție judiciară, rezultă în mod cert că dispozițiunile art. 493 au fost extinse și în provinciile alipite; așa că, întregul cuprins al țării, ofițeri de poliție judiciară urmează a fi judecați pentru delictе comise în exercițiul funcțiunii lor de către Curtea de Apel, conform art. 493 procedura penală română.

Considerând că prin acest text de lege legiuitorul a adus o derogare principiilor generale de urmărire în materie penală și a creiat o procedură specială conferind numai ministerului public al Curții de Apel dreptul de a cita, de a trimite pe funcționarii arătați în lege înaintea Curții de Apel care instruește și judecă afacerea în prima și ultima instanță.

Considerând că motivul care a determinat pe legiuitor la creierea acestei proceduri speciale în ce privește pe ofițerii de poliție judiciară, auxiliari ai Parchetului, a fost ca plângerile contra unor asemenea auxiliari să fie cercetate de Procurorul General al Curții de Apel, care este șeful lor și sub privegherea căruia ei lucrează, pentru ca

acești auxiliari să nu se vadă zilnic chemați în judecată și să nu fie lăsați fără nici un control la voia injustelor resentimente din partea celor ce au fost urmăriți și instruiți de dânsii.

Că, în asemenea condițiuni, partea vătămată printr'un delict comis de un ofițer de poliție judiciară în exercițiul funcțiunei sale, nu are dreptul de a sesiza direct Curtea de Apel și a o investi cu judecarea infracțiunii, aceasta prin derogatiune la dreptul comun care autoriză pe partea lezată printr'un delict de a pune în mișcare direct acțiunea publică înaintea instanțelor penale.

Că astfel fiind și întrucât nu se constată că Procurorul General a trimis în judecata Curții pe jandarmul inculpat, Curtea de Apel nu a fost regulat sesizată cu judecarea cauzei numai prin plângerea directă a părții vătămate care, după cum s'a arătat mai sus, nu are după lege un atare drept.

Că, dar, decizia supusă recursului, pronunțată de Curte nelegal sesizată, urmează să fie casată fără trimitere, iar dosarul trimis dlui Procuror General al Curții de Apel din Cernăuți spre a vedea dacă este cazul de a deschide în contra inculpatului, conform art. 493 procedura penală română, acțiune publică pentru faptele imputate.

Pentru aceste motive

CURTEA

în numele legii

Admite recursul făcut de dl Procuror General al Curții de Apel din Cernăuți în contra deciziei cu Nr. 47 din 28 Maiu 1929 a aceleiași Curții s. II.

Casează această decizie, fără trimitere, socotindu-se cum n'ar fi fost și fără putere.

Trimite dosarul dlui Procuror General al Curții de Apel din Cernăuți spre a vedea dacă este locul să deschidă acțiune publică, conform art. 493 proc. penală, contra jandarmului Cernăuțeanu Constantin pentru faptele puse în sarcina sa.

Data și citită în ședință publică azi, 21 Ianuarie 1930.

(Cas. Secțiuni Unite Dec. Nr. 337/930.)

Nota. Publicăm decizia de mai sus pentru că se hotărăște în mod obligatoriu aplicarea și în teritoriile alipite vigoarea art. 493 pr. p. rom. prin interpretare, text care până în prezent nu era aplicat aci, ca unul ce nu era coprins între textele cap. din codul de pr. penală extinse în teritoriile alipite dela 1 Sept. 1925 a legii de org. judecătorească.

Partea vătămată n'are drept de recurs în Casație contra ordonanțelor de neurmărire rămase definitive la Camera de acuzare.

S'a luat în cercetare recursul făcut de dr. Aurel Vlad în contra deciziei No. 62/930, a Camerei de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel Cluj.

În lipsa recurentului, ascultând pe dl. Procuror S. Chețianu în concluziuni,

DELIBERAND

Asupra admisibilității recursului introdus de dl. dr. Aurel Vlad, în calitate de parte civilă, în contra deciziunii Camerei de punere sub Acuzare de pe lângă Curtea de Apel Cluj No. 62/930, prin care s'a confirmat în totul ordonanța judecătorului de instrucție al cabinetului II de pe lângă Tribunalul Hunedoara, care declară că nu este caz de urmărire contra lui Damian Simion și Ion Moga, reclamați de recurent că ar fi săvârșit în dauna sa faptul prevăzut și pedepsit de art. 50 Nov. Pen.

Considerând că în conformitate cu dispozițiile art. 321 și următorii Cod. Proc. Pen., dreptul de recurs în Casație cantra deciziunilor Camerei de punere sub Acuzare este deschis numai Ministerului Public și acuzatului.

Că în absența unei dispozițiuni legale în ceea ce privește dreptul de recurs al părții civile în această materie și cum dreptul de opozițiune acordat acesteia, prin textul art. 137 Proc. Pen. constituie o excepție ce nu poate — potrivit principiului că excepțiunile sunt de strictă interpretare — fi întinse și la alte cazuri decât cele anume prevăzute de lege, urmează a se decide că partea civilă nu are dreptul de a ataca cu recurs deciziunile de neurmărire.

Că așa fiind și cum este de principiu că partea civilă nu poate exercita acțiunea ce-i aparține decât ca un accesoriu al acțiunei publice, urmează că ea nu poate recurge în Casație contra deciziunilor de neurmărire, neatacate de Ministerul Public, cari au dobândit astfel autoritate de lucru judecat, până la ivirea unei noi probe.

Că dar, din ambele puncte de vedere recursul părții civile dr. Aurel Vlad este inadmisibil și prin consecință cată a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, curtea în numele legii, respinge recursul făcut de dl. dr. Aurel Vlad, în contra deciziei No. 62/930 a Camerei de punere sub Acuzare de pe lângă Curtea de Apel Cluj.

Data și citită în ședință publică, azi 29 Martie 1930.

(Cas. II. Dec. Nr. 454/930).

NOTĂ. — Conform unei vechi jurisprudențe Inalta Curte decide că nici chiar în Ardeal, unde spre deosebire de regulile pr. p. române, partea vătămată exercită acțiunea publică în locul procurorului în fața instanțelor de judecată cf. pr. p. maghiare atâta vreme cât afacerea penală se află în faza instrucției partea civilă nu poate exercita acțiunea ce-i aparține decât ca un accesoriu al acțiunii publice exercitată de procuror.

Ciudățenia unei astfel de interpretări apare mai ales în concret, când adică partea ce se adresează procurorului și instrucției, are mai puține drepturi decât ceea ce se adresează direct Tribunalului ca instanță de judecată; câștigând astfel drept de recurs în Casație, la care n'are drept în cealaltă ipoteză.

X X X

Expropriere. Fixarea prețurilor. Curte de Apel. Deciziune. Reînoire. (Art. 563 pr. civ. a.; art. 49, 77, 78, 1 agrară trans.). a) Recursul înainte Secțiunilor-Unite ale Curții de Casație creat de legiuitorul agrar împotriva deciziunilor pronunțate de Curțile de Apel în materia fixării prețurilor la terenurile expropriate fiind un recurs cu totul special, el urmează a fi guvernat de dispozițiunile legilor agrare și nu de acelea ale legii de organizare a Curții de Casație așa că nu se poate decide că în asemenea recurs ar trebui să fie declarat la greșă instanței de fond. b) În litigiile derivând din aplicațiunea legii agrare pentru Transilvania nu există calea reînoirii prevăzute de art. 563 și urm. pr. civ. a.

CURTEA: Asupra incidentului ridicat de intimata Biserica Unitară din Suhat Cluj, tinzând la anularea prezentului recurs făcut de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, prin Procurorul General al acestei Inalte Curți, pe motiv că a fost adresat direct acestei Curți, în loc de a fi fost depus la Președintele Curții de Apel din Cluj, Secția II-ai a cărui deciziune se atacă, așa precum ar cere dispozițiunile art. 32 din legea organică a acestei Inalte Curți.

Având în vedere că prezentul recurs este făcut în baza dispozițiunilor art. 49 al. 2 din legea agrară a Transilvaniei, text comun cu acel art. 28 din legea agrară a Bucovinei și al art. 35 din legea agrară a vechiului Regat, toate din anul 1921, că, prin aceste texte, legiuitorul agrar, în scop de a se putea exercita un control serios în fixarea prețurilor terenurilor expropriate, de către instanțele chemate pentru aceasta, a creiat o cale de recurs cu totul specială contra deciziunilor pronun-

tate de Curțile de Apel în această materie și anume un recurs adresat direct înaintea Secțiunilor Unite ale acestei Inalte Curți bazat pe violare de lege, cale pe care legea agrară în 1921 nu i-o recunoștea decât Ministerului de Domenii și aceasta să o exercite prin Procurorul General al Curții; că, acest recurs, special dintr'un întreit punct de vedere și necunoscut de legea organică a acestei Curți, în mod evident urmează a fi guvernat de dispozițiunile legii agrare, în toate acele trei puncte și, deci, și locului unde el se adresează, neputându-se spune, în nici un caz, că legea organică a acestei Curți deși legea organică și posteroară, a putut, — prin art. 32 al ei, care se ocupă numai de recursurile de drept comun, arătând de cine, cum și unde trebuie să se facă — să abroge vre-una din particularitățile acestui recurs, de o natură cu totul specială și necunoscută ei.

Că, așa fiind, incidentul de nulitate ridicat de intimată găsindu-se neîntemeiat, urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, Curtea respinge incidentul.

Asupra recursului făcut de Ministerul Agriculturii și Domeniilor prin Procurorul General al acestei Curți contra deciziunii Nr. 936 din 8 Martie 1929 a Curții de Apel din Cluj Secția II-a, prin care s'a respins ca inadmisibilă cererea de reînoire făcută de Casa Centrală de Improprrietărire în contra deciziunii aceleiași Curți cu Nr. 706 din 30 Septembrie 1926, dată în cauza de fixare de preț pentru terenul expropriat dela Biserica Unitară din comuna Suhat, județul Cluj.

Având în vedere că, Curtea de Apel, pentru a da această soluție argumentează în prim loc că, potrivit art. 49 din legea agrară a Transilvaniei, în contra deciziunilor Curților de Apel date în materie de fixare de preț nu există altă cale de atac decât recursul în Casație făcut de Ministerul Agriculturii și Domeniilor prin Procurorul General, că nici o dispoziție din legea agrară nu prevede cererea de reînoire, ca cale de atac admisă de ea și că singurele căi de atac sunt acele arătate de art. 48 și 49 din lege și 106 din regulament; că, dispozițiunile art. 78 din aceeași lege care dispune a se aplica în complectare normele procedurii civile nu se referă la căile de atac, care rămân numai acele admise de legea agrară; că, în fine — adaogă Curtea de fond — întrucât art. 75 din regulamentul legii agrare dispune că, în lipsă de dispoziții în lege sau regulament, se vor aplica în această materie dispozițiunile în vigoare

din legile referitoare la comasații și segregatii și cum aceste din urmă legi nu admit acțiunea de reînoire, rezultă și din aceasta că, calea reînoirii este inadmisibilă în această materie.

Având în vedere că această deciziune a fost atacată prin două motive de casare, astfel formulate:

„Violarea art. 563 pr. civ. ardeleană, a art. 78 legea agrară a Transilvaniei și greșita interpretare art. 49 și 77 legea agrară trans., deoarece Curtea de fond în mod greșit a decis că în principiu cererile de reînoire de proces sunt inadmisibile în materie agrară.

„Curtea de Apel a judecat la 30 Septembrie 1926, apelul proprietarului Biserica Unitară din Suat și a fixat prețul de expropriere pe baza unei expertize și numai pe această bază Ministerul Agriculturii — Casa Centrală a Improprietăririi — constatând abia mai târziu că Statul n'a fost bine apărat, că n'a fost nici citat, nici reprezentat prin un mandatar, că n'au fost citați nici reprezentanții sătenilor, că nu și-au produs în fața Curții de Apel dovezile legale și, comparând prețul fixat în speță cu prețurile fixate la alte moșii similare, a făcut cerere de reînoire de proces pe care Curtea de Fond a respins-o ca inadmisibilă în principiu.

Motivul instanței de fond că procedura de reînoire nu este indicată în legea agrară, este neîntemeiat, pentru că legea agrară, după ce în art. 77 prescrie dreptul de apel la Curte în materie de preț, dispune în art. 78 că în fața Curții de Apel se aplică normele procedurii civile în vigoare, deci implicit, pe lângă procedura de chemare în judecată, de procedura probelor etc., se va aplica și aceea a căilor de atac, ordinare și extraordinare. Numai în ce privește procedura în fața comisiunilor de expropriere, legea agrară a limitat căile de atac prin art. 60. Dar, în ce privește dreptul de a folosi normele procedurii care cărmuiește această instanță, ele nu sunt modificate prin legea specială.

„De altă parte, argumentul contrar tras din art. 48 este greșit, căci acest text avea de scop să restrângă dreptul de recurs în Casație, numai în beneficiul Statului, dar nu dispune că aceasta este singura cale de atac a deciziunilor Curții de Apel și nici nu exclude în mod expres dreptul de a cere reînoirea procesului.

„In consecință, procedura specială a legii agrare se aplică în fața comisiunilor de expropriere, create de legea agrară, iar în fața Curții de

Apel se aplică în întregime regulele din procedura civilă ardeleană.

Prin interpretarea sa greșită, Curtea de fond a tras concluzia de respingere, violând astfel art. 553 pr. civ. ard., conform căruia orice sentință finală definitivă poate fi atacată cu cerere de reînoire. Faptul că întreaga procedură agrară este de natură urgentă, nu poate exclude această cale de împărțirea dreptății pentru că și în procesul reînoit se poate aplica urgența.

II. „Greșita interpretare a art. 75 regulamentul legii agrare. Pe temeiul acestui articol, Curtea de fond conchide că în materie agrară ca și în procedura de comasare și de segregare (partagiul proprietăților posesorale) nu se admite reînoire. Regulamentul dispune că se vor aplica normele de comasare, dar acest text este așezat la capitolul care reglementează felul de funcționare al comisiunilor de expropriere și al procedurii ce se urmează la aceste comisii pentru chemarea părților și adunarea dovezilor.

„Dar din acest text nu se poate deduce că în materie de preț, hotărârile Curților de Apel nu sunt supuse revizuirii“.

Având în vedere că legiuitorul agrar voinde să realizeze, în cel mai scurt timp, reforma agrară, a fost nevoit să institue prin lege, organe speciale de aplicare, indicând și limitând căile de atac recunoscute părților; că astfel, în materie de fixare de preț, potrivit art. 49, 71 și 77 din legea agrară a Transilvaniei, organele cari intervin sunt Comisiile de Ocol care adună elementele necesare fixării prețului, Comisia județeană care fixează prețul în prima instanță și Curtea de Apel ca instanță de apel; că legea mai adaugă, că în contra deciziunilor Curților de Apel nu există decât dreptul de recurs al Ministerului de Domenii prin Procurorul General, înaintea Secțiunilor Unite ale Inaltei Curți; că, după ce legea fixează căile de atac, suprimând dreptul de opoziție în fața Curții de Apel și dreptul de recurs al celorlalte părți în fața Inaltei Curți, simplifică procedura de chemare a părților în fața acestor instanțe.

Având în vedere că ori de câte ori o lege specială, în realizarea scopului ce-l urmărește, înființează organe speciale și fixează și căile de atac, restrângând chiar căile de atac prevăzute de dreptul comun, de atâtea ori părțile nu pot avea alte organe cărora să se plângă decât acele prevăzute în lege și nici alte căi, ordinare sau extraordinare, pe care să se poată plânga decât acele prevăzute

în acea lege; că, legea agrară a Transilvaniei, de altfel ca și aceia din vechiul Regat și aceia din Bucovina, neprevăzând calea reînnoirii prevăzută de dispozițiunile art. 563 și urmă. din proc. civ. ardeleană de drept comun, înseamnă că părțile nu o au în litigiile de acest fel; că, în zadar recurenta invoacă în favoarea sa dispozițiunile art. 78 din aceeași lege, care dispune că în ce privește, procedura înaintea Comisiilor de ocol, județene și Curților de Apel, se vor aplica normele procedurii civile în vigoare, căci acest text nu a spus decât acest lucru și anume că înlăuntrul căilor de atac, admise de legea agrară, procedura de judecată, — în caz când legea agrară nu are dispoziții proprii, — va fi aceea a dreptului comun.

Că, așa fiind, fără a mai discuta motivul II de casare, care atacă argumentarea Curții de Apel trasă din legea comasațiilor și segregărilor, deoarece argumentarea de mai sus formează un temei legal suficient pentru menținerea deciziei atacate și, deci respingerea cererii de reînnoire, recursul de față urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

(Cas. S.-Unite. Dec. Nr. 56 din 5 Dec. 1929).

Statul Ungar. Bunuri. Instrăinare. Forme. (Art. 37 legea maghiară Nr. XX:1897). Dispozițiuni de ordine publică. Dacă împotriva lor se putea naște un obicei cu putere de lege. a) Legea magh. No. XX:1897 cere pentru instrăinarea de imobile aparținând Statului Maghiar, o lege specială de autorizare deosebită de legea bugetului. b) Iar împotriva acestor dispozițiuni de ordine publică ale legii menționate, nu se putea naște un obicei cu putere de lege, potrivit căruia autorizarea Parlamentului să se dea prin legea asupra bugetului și nu printr'o lege specială.

CURTEA, asupra recursului făcut de Casina Maghiară și Cercul Cetățenesc Maghiar din Brașov în contra sentinței No. 2833/924 din 2 Iulie 1927 a Tribunalului Brașov Secția II-a;

Având în vedere sentința atacată cu recurs din care rezultă că prin contractul de vânzare din 6 Ianuarie și 1 August 1909, Statul Maghiar, prin Departamentul Finanțelor, a vândut recurenților de astăzi, „Casina Maghiară” și „Cercul Cetățenesc Maghiar” din Brașov, imobilul situat în str. Porței 72, din Brașov, trecut în cartea funduară la Nr. 10.096, stipulându-se la punctul 7 că, contractul de vânzare-cumpărare obligă pe Stat nu-

mai după aprobarea legală a contractului și adăugându-se mai târziu de către Direcțiunea Financiară din Brașov, că contractul se aprobă în baza înputernicirii din 15 Octomvrie 1909 a Ministerului de Finanțe, sub condițiunea exprimată prin ordinul No. 136.163/907, de a fi ratificat de Parlament; că în anul 1910 Judecătoria de carte funduară din Brașov, fără a mai cerceta dacă contractul împlinește condițiunile cerute de lege pentru a fi obligator pentru Stat, a întabulat imobilul de mai sus pe numele cumpărătorilor, Casina Maghiară și Cercul Cetățenesc Maghiar din Brașov.

Că în Ianuarie 1922, deci după unirea Ardealului cu Statul Român, Direcțiunea Generală Cfr. a făcut cerere către Judecătoria de Ocol Brașov, Secția cărților funduare, pentru a se radia dreptul de proprietate al recurenților și imobilul să fie întabulat ca proprietate a Statului Român, substituit Statului Maghiar; sprijinind cererea pe considerațiunea, că contractul de vânzare menționat, nefiind ratificat de Parlamentul Maghiar până la data unirii Ardealului, este nul în conformitate cu art. 1 lit. b) și art. 4 din legea românească privitoare la nulitatea actelor de înstrăinare a bunurilor de orice natură din Ardeal, aparținând Statului și altor Instituțiuni publice, lege publicată în Monitorul Oficial Nr. 172 din 2 Noembrie 1921.

Că, această cerere a fost respinsă de Judecătoria Brașov prin hotărârea Nr. 164/922 c. f. din 20 Februarie 1922, dar în apel a fost admisă de Tribunalul Brașov prin sentința No. 1861/922 din 30 Ianuarie 1923;

Că făcându-se recurs de către recurenții de astăzi, Curtea de Casație Secția I-a a admis recursul prin deciziunea No. 1311 din 18 Decembrie 1923 și a scos din vigoare hotărârile Judecătoriei și Tribunalului, care judecaseră fără citarea părților, hotărând că petiția de radiere introdusă de Direcțiunea Cfr. să fie judecată din nou de Judecătoria Brașov ca primă instanță în mod contradictor și cu introducerea în cauză a Ministerului de Domenii;

Că de astă-dată Judecătoria Brașov, a respins mai întâiu prin hotărârea No. 1741/924 excepțiunea dilatorie bazată pe parag. 130 punct. 5 pr. civ., prin care recurenții susțineau că procesul este de competența Tribunalului în primă instanță, iar prin hotărârea No. 3889 din 25 Iulie 1924 a admis în fond cererea de radiere introdusă de Direcțiunea Cfr. hotărând următoarele: a constatat că actul de vânzare, prin care Statul Maghiar vânduse recurenților imobilul în litigiu, este nul potri-

vit legii din 2 Noembrie 1921; a stabilit că imobilul este proprietatea Statului Român; și în consecință, a dispus radierea dreptului de proprietate al recurenților, asupra imobilului în litigiu și întăbularea acelu drept în favoarea Statului Român.

Că făcându-se apel de către recurenții de astăzi, Tribunalul Brașov Secția II-a, prin sentința No. 2833 din 15 Octombrie 1924, a respins apelul privitor la excepțiunea dilatorie; iar prin sentința din 25 Octombrie 1924 a respins ca nefondat și apelul asupra fondului;

Că însă această ultimă sentință fiind disolvată de Curtea de Casație Secția I-a, prin deciziunea No. 1793 din 1 Iulie 1925, afacerea a fost trimisă spre o nouă judecată.

Că totuși, Tribunalul Brașov Secția II-a judecând de astădată ca instanță de trimitere, a dat aceeaș soluțiune ca în trecut, căci prin sentința No. 2833/924 din 2 Iulie 1927 — atacată cu recursul de față — după ce, mai întâi respinsese excepțiunea de incompetență ridicată de recurenți, a confirmat din nou hotărârea Judecătoriei Brașov No. C. f. 3189 din 25 Iulie 1924, prin care se dispune radierea dreptului de proprietate al recurenților și întăbularea acelu drept în favoarea Statului Român;

Că spre a hotărâ astfel Tribunalul constată și motivează, că din combinarea art. 3 cu 14 și 37 din legea maghiară XX:1897 a comptabilității publice, rezultă că pentru înstreinarea imobilelor aparținând Statului Maghiar se cere autorizațiune specială din partea Parlamentului prin lege deosebită de legea bugetului; că în atare situațiune vânzarea invocată de recurenți n'a putut fi aprobată de Parlamentul Maghiar, prin legea bugetului din 1908, care aprobă bugetul pe 1909, precum nici prin lucrările referitoare la buget, deși în această lege se amintește de vânzarea în discuție; că este așa rezultă și din împrejurarea că în contractul de vânzare din 1909, care deci este ulterior legii bugetare invocată de recurenți, părțile recunosc ele înșile că vânzarea nu este perfectă pentru Stat, arătând prin art. 7 și la finele contractului că este nevoie de ratificarea Parlamentului; că apoi art. 899 C. C. A. n'are aplicațiune în speță, el referindu-se la condițiuni accesorii, pe când în speță condițiunea de sub art. 7 și dela finele contractului, se referă la capacitatea juridică a persoanei, care este o condițiune esențială pentru validitatea unui contract; că dealtă parte, nu se poate susține că faptul înlăturării ca nevalabilă a aprobării unei vânzări imobiliare prin

legea bugetului ar constitui o imixtiune nepermisă din partea puterii judecătorești în atribuțiunile puterii legiuitoare, fiindcă Tribunalul nu face decât să aplice legea și apoi, în speță, părțile înșile arată în contractul de vânzare că au înțeles ca contractul să aibă altă autorizațiune decât aceea prin legea bugetului; că de altă parte, nimic nu se opune ca această chestiune să fie discutată într'un proces de carte funduară întrucât Curtea de Casație tocmai în înțelesul recurenților a hotărât prin deciziunea No. 1311/923 ca procesul să fie judecat în baza art. 148 din regulamentul cărților funduare, în mod contradictor și cu administrarea tuturor dovezilor, că în fine, este nefondată obiecțiunea că forma de autorizațiune prin legea bugetară, contrară art. 37 din legea XX:1897, ar fi dobândit putere de lege prin obicei, întrucât potrivit art. 10 c. civ. a., obiceiul se aplică numai în cazurile în care legea se referă la el, ceea ce nu este cazul pentru chestiunea vizată prin art. 37 citat și întrucât mai mult art. 867 și 290 c. civ. a. numai atunci declară valabile actele încheiate de Stat când autorizațiunea pentru complectarea capacității Statului a fost dată conform legilor de administrațiune publică existente; că dar, în speță vânzarea, din 1909 dintre Statul Maghiar și recurenți, nefiind aprobată de Parlamentul Maghiar în condițiunile art. 37 a legii XX:1897, urmează că Statul Maghiar nu și-a dat consimțământul în mod valabil și că acea vânzare nu este valabilă; că așa fiind recurenții cu rea credință au intabulat pe numele lor dreptul de proprietate asupra imobilului din actul de vânzare; și, prin consecință, actul de vânzare e nul de drept, conform legii românești din 2 Noembrie 1921 și imobilul căruia poartă, rămâne proprietatea Statului Român; substituit în drepturile Statului Maghiar, iar întăbularea trebuie făcută pe seama Statului Român, radiindu-se întăbularea făcută pe numele recurenților;

Având în vedere că prin recursul de față recurenții au formulat în contra sentinței Tribunalului Brașov din 2 Iulie 1927 șase motive de casare;

Având în vedere că primul motiv, prin care recurenții pretind că Tribunalul a violat art. 180 punctul 5 pr. civ. a. fiindcă le-a respins excepțiunea de incompetență „ratione materiae” pentru Judecătorie, de a judeca în cauză, a fost respins ca neîntemeiat de Curtea de Casație prin jurnalul No. 3746 din 6 Iulie 1928 pe considerațiunea că Inalta Curte s'a pronunțat în mod definitiv în sensul competenței Judecătoriei prin deciziunea

No. 1311 din 18 Decembrie 1923;

Că în atare situațiune astăzi urmează să fie examinate numai celelalte cinci motive;

Având în vedere că prin motivul al doilea de recurs, recurenții pretind că Tribunalul a violat art. 2 din legea dela 2 Noembrie 1921 fiindcă a invalidat contractul de vindere-cumpărare din 1909, deși acesta era investit cu toate formele legale încă din 1910 și astfel, nu intră în prevederile legii citate; că totodată, Tribunalul a comis exces de putere, a interpretat greșit contractul de vânzare și a comis o eroare gravă de fapt, când a stabilit că Statul Maghiar a subordonat valabilitatea contractului unei ratificări speciale ulterioare din partea Parlamentului.

Că apoi prin motivul al IV-lea recurenții pretind, că Tribunalul a violat art. 37 din legea maghiară XX:1897 fiindcă această lege care de altfel, susțin recurenții, nu putea să fie avută în vedere după unirea Transilvaniei la România — nu oprește ca vânzarea bunurilor mici imobiliare, aparținând Statului, să fie autorizată prin legea bugetului, iar nu prin lege deosebită; ceea ce înseamnă că vânzarea în discuție este valabilă întrucât a fost aprobată în prealabil prin legea bugetară din 1908 și ulterior a fost ratificată prin legea XIV din 1913; că, mai mult, Tribunalul a comis exces de putere și omisiune esențială, întrucât a înlăturat obiceiul, cu putere de lege, aplicat mai mult de 10 ani de Parlamentul Maghiar, de a se aproba vânzările bunurilor mici imobiliare ale Statului, prin legea asupra bugetului;

Considerând că, în cauză este constant, că prin contractul de vânzare încheiat la 8 Ianuarie și 1 August 1909 Statul Maghiar a vândut recurenților, Casina Maghiară și Cercul Cetățenesc Maghiar din Brașov, un imobil al său situat în acelaș oraș.

Că, chestiunea ce se pune în discuțiune, este de a se ști dacă acest act este desăvârșit sau nu și astfel cade sub prevederile legii românești privitoare la nulitatea actelor de înstrăinare a bunurilor de orice natură din Ardeal aparținând Statului, Județelor Comunelor și oricăror funcțiuni sau Instituțiuni, puse sub supravhegherea sau controlul Statului — lege publicată în Monitorul Oficial No. 172 din 2 Noembrie 1921.

Considerând că chestiunea, dacă actul de vânzare menționat a fost valabil încheiat și este desăvârșit, trebuie soluționată în raport cu legile maghiare existente în momentul încheerii actului fiindcă în acel moment imobilul în litigiu era pro-

prietatea Statului Maghiar și locul, unde a fost încheiat actul, făcea parte din teritoriul acelu Stat.

Considerând că art. 37 din legea maghiară No. XX/1897 pentru comptabilitatea publică prevede formal, că înstreinarea imobilelor aparținând Statului Maghiar nu se poate face decât numai pe baza unei legi de autorizare specială a înstreinării.

Considerând, că art. 3 din aceeaș lege arată că bugetul anual al Statului trebuie supus controlului Parlamentului; iar din art. 12 și 14 rezultă că obiectul propriu zis al legilor bugetare îl poate forma numai bugetul anual și că în consecință nici o dispozițiune financiară care cere legiferare separată — cum ar fi: majorarea sau reducerea impozitului, înființarea de noi impozite sau suprimarea celor vechi, ridicarea de împrumuturi, etc., — nu se poate încadra în legea bugetului.

Considerând că din combinarea textelor de mai sus rezultă în mod evident că pentru înstrăinarea de imobile aparținând Statului Maghiar legea menționată cere o lege specială de autorizare, deosebită de legea bugetului, fiindcă art. 37 se exprimă formal în acest sens, apoi art. 12 și 15 prevăd categoric că obiectul legii bugetare îl poate forma numai bugetul anual și în fine înstreinarea de imobile aparținând Statului, se află în aceeași situațiune cu dispozițiunile financiare care trebuind să fie luate prin lege specială, art. 14 arată că nu pot fi încadrate în legea bugetului;

Considerând că impunerea de către legiutorul maghiar a unei legi de autorizare specială, deosebită de aceea a bugetului pentru înstreinarea imobilelor Statului, este și explicabilă, legiutorul maghiar voinde prin aceasta ca asemenea înstreinări să facă obiectul unei atențiuni deosebite din partea Parlamentului, ca nu cumva acesta, preocupat de a acoperi eventualele goluri bugetare, să fie condus a aproba cu ușurință înstreinarea imobilelor Statului;

Considerând că dispozițiunile art. 37 din legea maghiară No. XX/1897, fiind de ordin publică și prevăzând formal modul de autorizare, din partea Parlamentului, a înstreinărilor de imobile aparținând Statului, nu puteau fi desființate decât tot printr'o lege, — ceea ce nu s'a dovedit — și prin urmare, în contra lor nu se putea naște un obicei, cu putere de lege, potrivit căruia autorizarea din partea Parlamentului pentru înstrăinările de imobile ale Statului să se dea altfel de cum prevede citatul text, anume prin legea asupra bugetului — pretind recurenții.

Considerând prin urmare că în speță, față de cele arătate mai sus, vânzarea dintre Statul Maghiar și recurenți n'a putut fi valabil aprobată prin legea bugetară din 1913.

Că de altfel, din chiar contractul de vânzare rezultă nevoia unei autorizațiuni speciale prin lege deosebită de aceea a bugetului, căci contractul, deși ulterior legii bugetare din 1908, care îl amintește, arată totuși în mod categoric — precum în mod exact și fără denaturare sau eroare gravă de fapt, constată Tribunalul — că în virtutea împuternicirii din 15 Octombrie 1909, contractul se aprobă, dar sub condițiunea de a fi ratificat de Parlament.

Că dar, nefiind dovedit de către recurenți că vânzarea ar fi obținut, înainte sau în momentul încheerii, aprobarea specială din partea Parlamentului maghiar, prin lege deosebită de aceea a bugetului, în condițiunile art. 37 din legea XX:1897; și nefiind dovedit nici că ulterior ar fi fost ratificat printr'o astfel de lege, până în momentul unirii Ardealului la Statul Român, (1 Decembrie 1918), urmează că în acest moment vânzarea se găsea nedesăvârșită și nevalabilă.

Considerând că legiuitorul român prevede prin art. 2 (punctul 2 lit. b) din legea publicată în Monitorul Oficial No. 172 din 2 Noembrie 1921, că sunt și rămân nule de drept și de fapt toate actele de înstrăinare având de obiect bunuri de-ale fostului Stat Maghiar aflătoare în Ardealul unit la România, care deși încheiate înainte de unirea Ardealului (1 Decembrie 1918) trebuiau, pentru desăvârșirea lor, sau înscrierea în cărțile funduare, să obțină aprobarea specială a guvernului sau în genere a autorităților superioare, dar n'au obținut de loc această aprobare sau a obținut-o după data Unirii, fie că aceste acte au fost sau nu înscrise de fapt în cărțile funduare.

Considerând că prin art. 3 din aceeași lege se prevede că nulitatea din art. 2 menționat este de ordine publică, putând fi invocată de oricine, ori când și chiar din oficiu, pe cale principală sau incidentală, înaintea oricărei instanțe; și ca urmare a acestui principiu, art. 4 arată că Judecătoriile, care supraveghează protocoalele și cărțile funduare, sunt obligate să radieze din oficiu și de îndată, precum și după simpla cerere a celor interesați, toate actele declarate nule prin art. 2.

Ca dar, în speță fiind stabilit că vânzarea dintre Statul Maghiar și recurenți nu se găsea desăvârșită și valabilă în momentul Unirii (1 Decembrie 1918), neobținând până atunci o aprobare

legală a Parlamentului maghiar, Tribunalul, cu drept cuvânt și cu o justă aplicațiune a dispozițiilor legii de ordine publică din 2 Noembrie 1921, a declarat nulă de drept acea vânzare, pe baza cererii Dir. Cfr.; și prin consecință a judecat bine când a radiat dreptul de proprietate al recurenților asupra imobilului în litigiu — vânzarea nefiind valabilă — și-a intabulat acel drept pe seama Statului Român, substituit în drepturile Statului Maghiar.

Că, astfel față de toate considerațiunile de mai sus, motivele 2 și 4 de recurs nu sunt întemeiate.

Având în vedere, că prin motivul al III-lea de recurs, recurenții susțin că Tribunalul a violat art. 54 din legea Curții de Casație deoarece nu s'a conformat deciziunii Nr. 1793 din 1 Iulie 1925 a Inaltei Curți, care impunea instanței de trimitere să cerceteze numai dacă contractul de vânzare a fost sau nu aprobat de Parlamentul maghiar și n'a autorizat discuțiunea formei acestei autorizațiuni, deci a valabilității ei din punct de vedere al formei în care a fost dată.

Considerând că de violarea art. 54 din legea actuală a Curții de Casație, care prevede că instanța de trimitere este obligată să se conformeze deciziunii Inaltei Curți, asupra punctelor de drept soluționate, nu poate fi vorba, fiindcă această lege a fost pusă în aplicare la 1 Ianuarie 1926, deci ulterior deciziunii invocate de recurenți și pe de altă parte, acea deciziune nu soluționează nici un punct de drept.

Că așa fiind motivul al III-lea de recurs nu este întemeiat;

Având în vedere că prin motivele V și VI de recurs, recurenții pretind că Tribunalul a violat art. 33 și următ. din Constituție, a comis exces de putere prin trecerea în atribuțiunile unei alte puteri de Stat, a violat art. 10, 167, 290 și 899 c. civ. a., întrucât, pe deoparte, Tribunalul avea dreptul numai să cerceteze dacă contractul de vânzare a fost sau nu ratificat de Parlamentul maghiar și nu avea dreptul să cenzureze activitatea aceluia Parlament prin a examina modul în care a fost dată ratificarea, iar pe de altă parte, nu putea să înlăture aplicațiunea obiceiului menționat, care era obligatoriu, fiind aplicat mai mult de 10 ani de puterea legiuitoare, care singură își reglementează modul îndeplinirii atribuțiunilor sale, fără ca alte puteri din Stat să o poată censura în gestiunea ei; și apoi Tribunalul nu putea să discute valabilitatea aprobării contractului de vânzare în

cadrul unei acțiuni civile, cum este cea de față; și tot odată greșit stabilește pe baza art. 899 c. c. a. că ultima clauză din contract referitoare la ratificarea Parlamentului ar constitui o nouă condițiune pentru valabilitatea contractului, când în realitate ea nu face decât să repete clauza unei aprobări deja date.

Considerând că Tribunalul stabilind în drept că pentru valabilitatea vânzării în discuție trebuia autorizare specială din partea Parlamentului maghiar, prin lege deosebită de aceea bugetară și că prin urmare aprobarea din legile bugetare dela 1908 și 1913 nu este operantă, prin aceasta nu înseamnă că a încălcat atribuțiunile puterii legiuitoare și a comis astfel exces de putere, ci n'a făcut decât să aplice dispozițiunile legii de ordine publică Nr. XX din 1897 — ceeace cădea în dreptul și obligațiunea puterii judecătorești — și să respecte cuprinsul contractului din 1909, care subordonând valabilitatea contractului unei ratificări din partea Parlamentului, prin aceasta implicit arată că aprobarea prin o lege bugetară, precum era aceea din 1908, anterioară contractului, nu este operantă.

Considerând ca un obicei cu putere obligatorie, în sensul ales de recurenți, nu s'a putut stabili în materie de drept public în contra dispozițiunilor de ordine publică din legea XX din 1897, precum s'a arătat mai sus cu ocaziunea discuțiunii motivelor II și IV de recurs;

Că, de altă parte, Tribunalul a fost în drept să discute, în cadrul acțiunii civile de față, valabilitatea aprobării contractului de vânzare al recurenților, deoarece Curtea de Casație, în interesul tocmai al recurenților, a decis prin deciziunea Nr. 1311 din 1923, care are valoare de drept, ca procesul să fie soluționat în mod contradictor și cu administrarea tuturor dovezilor, deci și discuțiunea tuturor chestiunilor propuse de părți.

Considerând, în fine, că de violarea art. 899 c. civ. a. nu poate fi vorba fiindcă Tribunalul a stabilit cu drept cuvânt, față mai ales de dispozițiunile art. 37 din legea menționată, că ultima clauză din contract, prin care se subordonează valabilitatea contractului unei aprobări din partea Parlamentului, constituie, în drept, o condițiune esențială de valabilitate a contractului — care nefiind satisfăcută, contractul a rămas nul — iar nu repetarea inutilă a unei condițiuni deja implinite, precum pretinde recurentul, căci în fapt contractul nu primise înainte de încheierea lui — și

nici în urmă n'a primit — aprobarea legală din partea Parlamentului maghiar.

Că dar, față de cele de mai sus, motivele V și VI de recurs, sunt de asemenea neîntemeiate și prin consecință recursul cată să fie în întregime respins, iar recurenții obligați la cheltueli de recurs față de intimați conform parag. 543 și 508 pr. civilă austriacă.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

(Cas. I. Dec. Nr. 2494 din 15 Noemvrie, 1929).

X X X

Litigiu de valoare mica. Reviziune. Competența. (Art. 525 pr. civ. a.; art. 79 I. de unificare a Curții de Casație). Art. 79 din noua lege de unificare a Curții de Casație menținând special dispozițiunea art. 525 din procedura civilă în vigoare în Ardeal înseamnă că toate cauzele în cari după procedură ard. instanța de revizuire (recurs) a fost o Curte de Apel, această instanță rămâne și după promulgarea noiei legi a Curții de Casație instanța de recurs competente a judeca în afacerile de o valoare sub suma de 50.000 lei.

CURTEA. Având în vedere că art. 525 din procedura civilă în vigoare în Ardeal, prevede că jurisdicțiunea de revizuire asupra sentinței Tribunalului dată ca instanță de apel o are Curte de Apel, în toate cazurile în cari valoarea litigiului nu întrece peste suma de 3313 lei;

Considerând că art. 79 din noua lege de unificare a Curții de Casație, menținând special această dispozițiune din procedura civilă aplicabilă în Ardeal, dispune că în toate cauzele ardeleni în cari după procedura în vigoare — art. 525 proc. civ. ard. instanța de revizuire (recurs), a fost o Curte de Apel, această instanță rămâne și după promulgarea noiei legi a Curții de Casație, instanța de recurs competente a judeca în afacerile de o valoare sub suma de 50.000 lei.

Că în speță, întrucât valoarea litigiului este de 3313 lei, cererea de revizuire este de competența Curții de Apel Timișoara, căreia urmează a fi trimis spre judecare.

Pentru aceste motive, Curtea declină competența și trimite cererea în revizuire pentru judecare Curții de Apel din Timișoara.

(Cas. III, Dec. Nr. 581 din 5 Aprilie 1930.)

X X X

Cerere de justificare. Misiunea complectării taxelor de timbru. (Art. 451 pr. civ. a.). E inadmisibilă cererea de justificare făcută pentru ca partea să

se plângă de omisiunea, fără voia ei, a complexării taxelor de timbru de pe cererea de revizuire.

CURTEA. Asupra incidentului de inadmisibilitate a cererii de justificare, ridicat din oficiu.

Având în vedere că, în conformitate cu dispozițiunile art. 451 proc. civ. a. cererea de justificare nu are loc, decât în cazurile, când partea sau reprezentantul ei, nu din vina sa nu s'a prezentat la înfățișare, sau fără vină, a scăpat un termen preclus;

Că de aci rezultă că cererea de justificare este admisibilă numai pentru omiterea termenelor precluse și prevăzute ca atari de procedura civilă, prin expirarea cărora partea decade din dreptul său, cum este termenul de recurs, apel etc. și nici când, nu se poate face pentru omisiunea diferitelor acte;

Considerând că prin cererea de justificare în chestiune, recurentul cere anularea deciziei Înaltei Curți Nr. 1735/923, prin care s'a anulat cererea de revizuire făcută contra sentințe Curței de Apel Oradea Nr. C. II 902/9/921, arătând că întrucât nu sa comunicat invitația Curții de Casație, prin care a fost somat să completeze taxele de timbru după cererea de revizuire, completarea s'a omis fără voia sa;

Că în asemenea situațiune și întrucât, recurentul nu se plânge de scăparea fără vina sa a vreunui termen preclus, ci de omisiunea, fără vina sa a completării taxelor de timbru după cererea de revizuire, motiv neprevăzut de textul citat între motivele cererii de justificare, deci cererea de justificare este inadmisibilă și urmează a fi respinsă ca atare.

Pentru acest motiv, Curtea respinge cererea de justificare ca neadmisibilă.

Cas. III, Dec. Nr. 651 din 3 Mai 1929.)

x x x

Acțiune de radierea unei intabulari. Dacă o pot face erezii proprietarului. (Art. 104, 148, 149, 150 Reg. C. Funduare.) Simpla introducere a acțiunii de radiere a unei intabulari și cererea de notarea procesului fiind acte pur de conservarea averii, ele se pot face de moștenitorii averii în discuțiune fără a fi nevoie de existența unei prealabile declarațiuni de acceptarea moștenirii și nici de numirea unui curator.

CURTEA. Asupra recursului făcut de dr. George Anton și soția sa Eugenia Anton contra sentinței Nr. Ga. 1868/928 a Tribunalului Năsăud.

Având în vedere sentința supusă recursului

din care se constată că reclamanții Salzer Mihail și Salzer Friederich Reichenberg au intentat acțiune înaintea Judecătorei de Ocol mixtă din Bistrița, ca autoritate de carte funduară, contra părților George Anton și soția acestuia, cerând radierea dreptului de proprietate și restabilirea stării anterioare în cartea funduară Nr. 1152 a Comunei Bistrița, cum și notarea procesului.

Că, Judecătoria a respins cererea reclamanților, iar Tribunalul Năsăud reformând hotărârea Judecătorei a dispus notarea procesului în cartea funduară a comunei Bistrița.

Că spre a da această soluțiune, Tribunalul motivează că conform art. 104, 149 și 150 din regulamentul cărții funduare, partea vătămată în drepturile sale prin intabulare, poate cere radierea intabulariunii prin acțiune și poate cere totodată și notarea procesului; că conform jurisprudenței, dreptul de a cere radierea intabularii, îl au erezii proprietarului tabular sau antecesurul său, însă numai dacă din acțiune rezultă această calitate a lor; că, din extrasul de carte funduară, Tribunalul constată că antecesurul părților este văduva lui Friediger Ioan, născută Salzer Dorotea, iar reclamanții, constată Tribunalul, sunt erezii acesteia, astfel că cerințele regulamentului cărții funduare fiind îndeplinite, ordonă notarea procesului.

Că hotărând astfel Tribunalul, susțin recurenții prin motivul de casare, a violat dispozițiunile parag. 148 din regulamentul cărții funduare prin aceea că partea vătămată în drepturile sale prin intabulare este antecesoarea lor, Friediger Dorotea, care decedând, lasă trei categorii de moștenitori: legali, testamentari și contractuali, cari n'au făcut declarația de acceptarea moștenirii și în aceste condițiuni, reclamanții, deși erezii defunctei, totuși n'au dreptul la acțiune pentru radierea inscripțiunilor din cartea funduară, deoarece credele reprezintă pe defunct numai după ce a primit moștenirea; că totuși, se poate în numele lăsamântului să intenteze proces chiar înainte de a se fi acceptat moștenirea de către erezii, în cazul acesta însă este nevoie de un curator numit de Tribunal — ceea ce în speță nu s'a făcut;

Considerând că în adevăr, după deschiderea succesiunii și înainte de acceptarea ei, erezii nu pot face acte de dispozițiune în averea succesoră însă ei prin nici un text de lege nu sunt împiedicați de a lua măsuri provizorii de administrațiune lucrativă a averii lasamantară, sau de a face acte curat conservatorii.

Că, prin urmare, în speță simpla introducere

a acțiunii de către reclamanti, în calitate de erezi ai averii în chestiune și cererea de notarea procesului, fiind acte pur de conservarea averii, nu era nevoie de existența unei prealabile declarațiuni de acceptarea moștenirii și nici de numirea unui curator.

Că deci, fiind vorba de acte pur conservatorii, bine Tribunalul a dat curs acțiunii și a admis cererea de notarea procesului astfel că motivul de casare este nefondat și deci recursul urmează a fi respins.

Pentru aceste motive Curtea respinge recursul ca nefondat.

(Cas. I, Dec. Nr. 15 din 10 Ianuarie 1930.)

x x x

Arbitrii. Competență. Alegere. Termeni. Ratificare. Forme. (art. 94 legea LIX dela 1881.) Legea LIX din 1881 cerând ca o condițiune esențială pentru alegerea competenței Camerei arbitrale declarațiunea de voință expresă și formală din partea contractanților, urmează că stipulațiunea de competență făcută de un al treilea fără o procurațiune specială, într'un contract de vânzare, nu poate fi recunoscută și ratificată de parte decât tot printr'o declarațiune expresă și formală, ca neputând fi dedusă din ratificarea și executarea celorlalte stipulațiuni sau clauze ale contractului.

CURTEA. (Competență de divergență.) Asupra motivului de casare, prin care firma „Frații Neumann S. A.” susține că prin deciziunea atacată Curtea de Apel ar fi violat o practică judecătorească de peste 30 de ani, prin aceea că a scos din competența judecătoriei arbitrale, diferendul ivit între numita firmă și intimată, relativ la executarea unui contract, deși în acest contract exista o stipulațiune de competență în acest sens și deși contractul, în ipoteza că nu a fost semnat de reprezentanții legiuți ai firmei cumpărătoare, a fost totuși executat în parte de această firmă, prin faptul, că a primit marfa și a plătit o parte din preț, ratificând astfel implicit — potrivit practicei invocate — și stipulațiunea de competență;

Având în vedere că pentru a anula sentința judecătoriei de arbitri, ca fiind dată fără competență, Curtea de Apel constată, că n'a existat o convențiune sau stipulațiune expresă de competență în sensul art. 94 din legea LIX dela 1881; că dacă — adaugă Curtea de Apel — contractul de vânzare din care a isvorit diferendul dintre părți cuprinde o mențiune de atribuire a competenței exceptionale a judecătoriei de arbitrii, această

mențiune însă nu este semnată de reprezentanții firmei sau de un împuternicit al lor, ci de o persoană care n'avea mandat special în acest sens; că față de această situațiune — conchide Curtea — chiar dacă contractul a fost executat parțial de cumpărătoare — în ce privește operațiunea vânzării — aceasta nu înseamnă o recunoaștere implicit din parte-i a stipulațiunei de competență, care conform citatei legi trebuie făcută în termen expresi, înscris de parte sau împuternicitul ei legal, iar nu dedusă pe cale de interpretare.

Considerând că în adevăr, potrivit art. 94 din legea mai sus citată stipulațiunea de competență a judecătoriei arbitrale de pe lângă o bursă de comerț trebuie să rezulte din declarațiunea expresă și formală a părților contractante.

Că întrucât prin urmare legea cere pentru atribuirea competenței Camerei Arbitrale ca o esențială condițiune, declarațiunea de voință expresă și formală din partea contractanților, urmează că stipulațiunea de competență făcută fără o procurațiune specială, din partea unui al treilea, într'un contract de vânzare, nu poate fi recunoscută și ratificată de parte decât tot prin o declarațiune expresă și formală, ea neputând fi dedusă din executarea și ratificarea celorlalte stipulațiuni sau clauze ale contractului;

Că judecând astfel și anulând, ca data fără competență sentința judecătoriei arbitrale de pe lângă bursa comercială din Arad, Curtea de Apel a făcut o justă aplicațiune a textului de lege mai sus citat și n'a săvârșit nici un exces de putere prin faptul că a nesocotit practica judecătorească la care recurenta se refera în motivul său de casare, deoarece această practică, chiar dacă s'ar fi aplicat în certe cazuri, ca fiind contrară unui text formal de lege nu poate constitui o regulă de drept, a cărei violare să poată atrage casarea deciziunei.

Că dar motivul de casare fiind neîntemeiat, recursul urmează a se respinge.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

(Cas. III, Dec. Nr. 1601 din 20 Noembrie 1929.)

x x x

Cumpărarea unor părți indivize asupra cărora există un drept de preemțiune. Drepturile celui în favoarea cărora lege a prevăzut dreptul de preemțiune.

Este normă de drept că dacă partea care a

cumpărat părțile indivize ale unor coproprietari deși știa că există un drept de preemțiune în favorul celorlalți coproprietari, cumpărătorul este presupus că a fost de rea credință și în acest caz coproprietarul cu drept de preemțiune n'are numai un drept de desdăunare în contra vânzătorilor, ci are și acțiune în contra cumpărătorilor prin care poate cere să fie obligată să-i cedeze drepturile ce au cumpărat pe prețul plătit de ei.

Intucât din procesul verbal al ședinței dela 29 Ianuarie 1925 rezultă că recurentul a susținut că reclamantul Cosovici este achizitori de rea credință, în mod greșit și cu violarea normei de drept mai sus enunțate, Curtea de fond n'a admis recurentului probe pentru a dovedi reaua credință și deci motivul de casare fiind întemeiat, cererea de reviziune urmează a fi admisă și a se casă sentința atacată cu trimiterea la aceeași instanță de apel pentru o nouă judecată, cu care ocaziune se va pronunța și asupra cheltuelilor de reviziune.

(Cas. I, dec. 2739 din 12 Decembrie 1929.)

x x x

Convenție sinalagmatică. Dovedirea ei. Mijloacele admise de lege, față cu împrejurarea dacă părțile s'au înțeles, sau nu ca validitatea să fie condiționată de existența unui act scris.

Art. 884 c. c. a., prevede că, dacă părțile au convenit evident ca contractul să se facă în scris, contractul nu se consideră încheiat înainte de semnarea părților; de unde urmează că contractul numai atunci nu este valabil înainte de semnare când părțile au căzut de acord să facă contractul în scris iar nu și atunci când actul s'a făcut în scris pentru ca părțile să aibă o dovadă scrisă despre contractul încheiat verbal.

Așa fiind în drept și intrucât în speță nu este stabilit în prealabil că părțile contractante ar fi condiționat valabilitatea convențiilor de act scris, urmând să o probeze numai cu act scris, este evident că proba acelei convențiuni se putea face cu orice mijloc de probă admis de lege și că instanța de apel numai cu violarea art. 884 c. c. a. a putut că înlătore pur și simplu ca nevalabil actul prezentat de reclamant în sprijinul acțiunii sale fără a-l lua în seamă și fără a-l discuta pe motiv că nu e iscălit de ambele părți.

Prin urmare, intrucât instanța de apel constată că reclamantul a invocat în sprijinul acțiunii sale ca probă nu numai martori, ci și actul din litigiu în care se vorbește despre împrumut, aceea instanță conf. art. 270 pr. civ. era obligată să judece veritatea afirmațiilor lui cu aprecierea atentă a întregului material probator; ori, întemeindu-se la darea deciziei sale numai pe depozitia martorului fără a lua în considerare și actul

scris de însuși acest martor la îndrumarea părților și conform voinței lor, este evident că aceea instanță a făcut o greșită aplicare a art. 270 proc. civ. și astfel numai prin denaturarea convenției a putut deduce că între părțile contractante a intervenit contract de vânzare-cumpărare cu pact de răscumpărare.

(Cas. I, dec. 2827 din 19 Decembrie 1929.)

x x x

Acțiune imobiliară. Trecerea comunii în care se află imobilul la Cehoslovacia. Dreptul instanței române de a sistă procesul.

In fapt: Acțiune pentru intabulare în cărțile funduare. Tribunalul constatând că, în cursul procesului comuna din care făceau parte imobilele în discuțiune, a trecut la Cehoslovacia, a admis excepția dilatorie ridicată de părți și a sistat procesul, hotărând că instanțele române nu mai pot judeca în cauză.

Inalta Curte a confirmat soluția.

In drept: Intrucât suveranitatea teritorială a locului situației imobilului din litigiu, s'a schimbat în cursul judecării procesului, fiind alipit statului Cehoslovac exact și în conformitate cu dispoz. art. 180 pt. 3 proc. civ., instanța de fond a admis excepțiunea dilatorie ridicată de părți, iar obiecțiunea reclamantilor că s'au violat dispozițiunile art. 49 proc. civ. este nefondată intrucât vigoarea legilor este marginată la teritoriul statului care le-a decretat, iar conform unui principiu de drept privat general, lucrările imobile sunt supuse legilor existente pe teritoriul situației lor, astfel că din momentul trecerii suveranității teritoriale asupra locului situației imobilului din litigiu la un Stat străin cu privire la acel imobil a încetat orice jurisdicțiune a instanțelor judecătorești ale Statului Român, legile acestui stat deci și dispozițiunile procedurii civile ardelenne privitoare la competența instanțelor de judecată nemaiputând avea aplicațiune la cazul de față.

(Cas. I, dec. 2295 din 24 Octombrie 1929.)

JUDECĂTORIA RURALĂ RODNA

NRUL. 3583/927

Publicație de licitație

Subsemnatul portărel delegat aduc la cunoștința publică, cumcă în baza decisului Nr. 637/926 a judecătorei Rodna în favoarea lui Soc. de credit S. A. repr. prin Dr. Aurel Jucan adv. în Rodna pentru încasarea creanței de 5000 Lei, și acc. și fixează termen de licitație pe ziua de 18 August 930 orele 12 la fața locului în comuna Ilvamare la locuința urmăritului, unde se va vinde prin licitație publică judiciar 1 masa, 1 canape, 1 oglindă, 1 dulap, 2 cai, 2 viței și altele în valoare de 20.400 Lei, în caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Rodna, la 13 Iulie 1930.

Indescifrabil

» FRIGIDAIRE «

**Mai rece ca ghiata
Mai eficient ca ghiata
Mai sanatos ca ghiata**

Frigul pentru nevoile casnice, comerciale și industriale produs în mod automat pe cale electrică. Pentru demonstrații vă stă cu plăcere la dispoziție

AUTOMECHANICA S. A. CLUJ

**Strada Regina Maria Nr. 10
Calea Dorobanților Nr. 18**

Reprezentanța generală:

Leonida & Co. S. A. din București

„Auto-Mecanica” S^crietate Anonimă

Depozit de cauciucuri. Piese de schimb și accesorii **Str. Reg. Maria 10 Telefon 2-16 Cluj**

Reprezentanța generală:

Garaje, benzină și ulei. Atelier de reparațiuni **Cal. Dorobanților 18. Telefon 4-89 Cluj**

Leonida & Co. București

Reprezentant al automobilelor

Chevrolet, Cadillac, La Salle, Pontiac și Oakland
renumitele uzini a lui General Motors